

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОСЫМША БІЛІМ БЕРУ
ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ**

**МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
РЕСПУБЛИКАНСКИЙ УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР
ДОПОЛНИТЕЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер
мектептері музыка бөлімдерінің «Шертер» пәні бойынша
білім беру бағдарламасы**

**Образовательная программа по предмету «Шертер»
детских музыкальных школ и музыкальных отделений
детских школ искусств**

Астана, 2017 г.

Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Шертер» пәні бойынша білім беру бағдарламасы – «Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік орталығы» РМҚК, Астана, 2017 жыл. – 52 б.

Образовательная программа по предмету «Шертер» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств – РГКП «Республиканский учебно-методический центр дополнительного образования», Астана, 2017 год. – 52 с.

Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Шертер» пәні бойынша білім беру бағдарламасы «Шертер» пәніне оқытудың мақсатын, нәтижелерін және мазмұнын, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

Образовательная программа по предмету «Шертер» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств определяет определяет единый комплекс основных характеристик образования, включающий цель, результаты и содержание обучения, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, критерии оценки результатов обучения предмету «Шертер».

*ҚР БҒМ Республикалық қосымша білім беру оқу-әдістемелік
орталығының оқу-әдістемелік кеңесі ұсынған
(2017 жылғы 14 сәуірдегі № 2 хаттама)*

*Рекомендовано Учебно-методическим советом
Республиканского учебно-методического центра
дополнительного образования МОН РК
(протокол от 14 апреля 2017 года № 2)*

*©Республикалық қосымша білім
беру оқу-әдістемелік орталығы, 2017
©Республиканский учебно-методический
центр дополнительного образования, 2017*

**Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері
музыка бөлімдерінің «Шертер» пәні бойынша
білім беру бағдарламасы**

1-тарау. Жалпы ережелер

1. Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептері музыка бөлімдерінің «Шертер» пәні бойынша білім беру бағдарламасы (бұдан әрі - Бағдарлама) «Шертер» пәніне оқытудың мақсатын, нәтижелерін және мазмұнын, білім беру процесін ұйымдастыруды, оларды іске асыру тәсілдері мен әдістерін, оқыту нәтижелерін бағалау өлшемшарттарын қамтитын білім берудің негізгі сипаттамаларының біртұтас кешенін анықтайды.

2. Осы Бағдарламада келесі түсініктер қолданылады:

1) ансамбль – біртұтас көркемөнер ұжымы, өнер көрсететін орындаушылар тобы;

2) аппликатура – музыкалық аспапта ойнау кезіндегі саусақтардың орналасу реті және алмасуы;

3) аранжировка – әрлеу, өңдеу, дауысқа немесе аспапқа арнап жазылған қандай да бір музыкалық шығарманы басқа аспапқа, дауысқа лайықтап өңдеу;

4) арпеджио – аккордтың дыбыстарын сатылап, кезегімен орындау;

5) артикуляция – музыкалық аспапта ойнау кезінде немесе вокалдық партияларды айту кезіндегі дыбыстардың ретті қатарын орындау тәсілі;

6) дауыс – физиологиялық сөйлеу мүшесі, оның көмегімен адам музыкалық дыбыс шығарады, яғни ән айтады. Дыбыс сапасы – дыбыс ырғағының әдемілігімен, күшімен және дыбыстарды ұзақ ұстау қабілетімен анықталады;

7) динамика – процесс ретінде музыканы ұйымдастыру тәсілдерінің бірі, оның уақытша табиғатымен тығыз байланысты және қаттылықтағы, тығыздылықтағы өзгерістермен сипатталады;

8) деташе – ішекті-ысқылы аспаптарда орындау тәсілдерінің түрлілігі;

9) дыбысты жүргізу – фонация процесіндегі дыбыстарды байланыстыру тәсілдері;

10) дыбыс шығару – әуенді шығару, музыкалық аспапта ойнау кезінде немесе ән айту кезінде дыбыстарды шығару;

11) күй – қазақтардың дәстүрлі аспапты музыкасы;

12) легато – музыкалық аспаптармен өзара байланысын үзбей, бір дыбыстан екінші дыбысқа үзіліссіз ұласу арқылы орындау тәсілі, дыбыстар арасында үзіліс болмайды;

13) музыка теориясындағы гамма – ұзақтығы белгісіз дыбыстардың қатары, жанындағы басқыштары бір-бірінен толық бір тонға және жартылай тонға артта болады, мектептің орындаушылық практикасында гамма дегеніміз жоғары немесе төменгі октавалық дыбыстар қатарын білдіреді;

14) музыкадағы минор – үйлесімді үндестілік ладының бірі. Минорлық дыбыстық қатарға тән ерекшелік – бірінші сатыдан кіші терцияға қалып артта қалатын оның үшінші сатысы;

15) ноталарды парақтан оқу – музыканттың аспаппен немесе дауысымен оған таныс емес шығарманы алдын ала жаттамай, оның ноталық жазбасы бойынша орындауы;

16) орындаушылық аппарат – ойын процесіне қатысатын және өзара күрделі жүйке-бұлшық ет қызметімен байланысқан физиологиялық органдардың кешені;

17) пьеса – шағын музыкалық шығарма;

18) синкопа – екпін ерекшелігі – акценттің күшті немесе біршама күшті үлестен алдағы әлсіз үлеске ауысуы;

19) скрипка кілті – соль (G) жүйесі құлақ күйлерінің бірі, бірінші октаваның соль нотасының ноталық желінің екінші сызығында орналасқанын білдіреді;

20) стаккато – дыбыстарды үзіп-үзіп орындау, нотаның астында немесе үстінде нүктемен белгіленеді. Стаккатоны орындаудың екі түрі бар: дыбысты шығарғаннан кейін оң қолдың саусақтары бірден дыбысталып жатқан ішекке қойылады; оң қолмен дыбыс шығарғаннан кейін сол қолдың саусақтары ішектен бірден алынады;

21) талдау – музыкатану ғылымындағы музыкалық шығарманың эстетикалық және технологиялық талдауларының аталуы;

22) триоль – дыбысталу уақыты бойынша есепте сол ұзақтықтағы екі нотаға тең келетін, бірдей ұзақтықтағы үш нотадан тұратын топ;

23) үшдыбыстылық – терциялардың бойында орналасқан, үш дыбыстан құралған аккорд;

24) флажолет – флейта сипатындағы дыбыстар (ішекті аспаптардағы жеке дыбысталатын обертондар). Ноталарда флажолеттер ішекті және ладты көрсете отырып «фл» сөзімен белгіленеді, шетелдік басылымдарда флажолеттер «flam» немесе «am» сөздерімен белгіленеді;

25) фразировка (баса айту) – мазмұнын, музыкалық ойдың қисынын анықтау мақсатында кезеңдерді, сөйлемдерді, сөздерді бөлу арқылы орындау процесіндегі музыкалық фразаларды көркемдік-

мағыналық жағына байланысты ерекшелеуді білдіретін музыканы мәнерлеу құралы;

26) этюд – қандай да бір орындау тәсілін жиі қайталауға негізделген және орындаушының техникасын жетілдіру үшін аспаппен орындалатын пьеса;

27) шертер – шекті шертпелі музыкалық аспап, домбыраға ұқсас, негізгі ойнау әдісі – дыбысты шерту (шертпе күй) арқылы шығаруға байланысты қойылған;

28) штрих – дыбыс құрайтын ноталарды, ноталар тобын орындау тәсілі (амалы және әдісі).

3. Бағдарламаның мақсаты: шертерде ойнау бойынша алған білім, білік және дағдылары негізінде білім алушының музыкалық және шығармашылық қабілетін дамытуға жағдай жасау.

4. Бағдарламаның міндеттері:

Оқыту:

1) шертерде ойнауға үйрету (отыруы, қол қойылымдары, нота сауаттылығын үйрету, есту қабілетін дамыту, ноталардың ноталар тізбегінде орналасуын жаттату);

2) музыкалық сауаттың негіздеріне үйрету;

3) музыкалық терминдерді меңгеру;

4) шертерде ойнаудың техникалық дағдыларын қалыптастыру;

5) әртүрлі музыкалық-көркемдік мазмұндағы, түрлі стильдер мен жанрлардағы шығармаларды мәнерлі орындауға үйрету;

6) шығармашылық қызмет үшін қажетті білім, білік және дағдыларға үйрету.

Дамыту:

1) білім алушылардың есту қабілетін, ырғақ сезімін, музыкалық жадын, көркемдік талғамын, шығармашылық қиялын, әртістік қабілеттерін дамыту;

2) музыкалық шығармаларды жеке және ансамбльде сауатты орындауға мүмкіндік беретін ұжымдық музыка ойнау дағдыларын қалыптастыру;

3) бейнелі ойлауды, қиялды, музыканы эмоциялық қабылдауды, орындаушылық ерік-жігерді және төзімділікті дамыту;

4) музыкалық ой-өрісті кеңейту, музыкалық шығармашылыққа деген танымдық қызығушылықты дамыту;

5) үйретілетін музыкалық шығармаларды барында терең және мұқият талдау негізінде әндерді, күйлерді орындаудың көркемдік қырымен жұмысты жетілдіру.

Тәрбиелік:

1) білім алушыны ұлттық және әлемдік музыка мәдениетінің негіздерімен таныстыру;

2) музыканы дұрыс қабылдау, музыкалық шығарманы есту білігін тәрбиелеу;

3) білім алушының музыкалық талғамын, музыканы түсініп қабылдау негізінде орындаушылық шеберлік мәдениетін тәрбиелеу, эстетикалық көзқарастарын қалыптастыру және тәрбиелеу;

4) білім алушының шертер аспабында жеке және ансамбльде музыка ойнау мәдениетін тәрбиелеу;

5) білім алушының кәсіби оқуын жалғастыруға деген оң уәждemesін қалыптастыру.

5. Шертерде ойнауға оқыту мерзімі – жеті жыл. Бағдарламаны меңгеру қорытынды аттестаттаумен аяқталады.

6. Бағдарламаны іске асыруға арналған оқыту уақытының көлемі үлгілік оқу жоспарына сәйкес анықталады.

7. Бағдарлама шертерде ойнау техникасы меңгергісі келетін балаларды оқытуға арналған.

8. Бағдарламаның мақсатына қол жеткізу қағидаттары:

1) балалардың табиғи қабілеттерін дамытудағы біртіндеушілік;

2) музыкалық сөздік қорын және техникалық тәсілдерді меңгерудегі қатаң жүйелілік;

3) сабақтардың жүйелілігі және ұдайылығы;

4) оқу процесінің мақсаттылығы.

9. Бағдарлама білім алушыға болашақ музыканттың әрі қарай аспапты толық меңгеру барысында жүргізетін практикалық қызметіне қажетті көлемдегі шертерде орындау тәсілдерін меңгеруге, сонымен қатар шығармашылық, эстетикалық, рухани-адамгершілік дамуына бағытталған және жеке, ансамбльде, оркестрде орындаушылық дағдыларын меңгеруге, музыкалық өнердің сырын түсінуіне және меңгеру барысында өз бетінше жұмыс істеу дағдыларын алуға мүмкіндік береді.

10. Педагог оқу міндеттерін белгілеудегі икемділік, әр баланы оқыту стратегиясын қалыптастыру мүмкіндіктері есебінен әр білім алушыға жеке тәсілмен келуді іске асыруға жағдай жасайды. Педагог музыкалық білімді меңгерудегі қолжетімділікке, сатылылыққа және жүйелілікке, балалардың бойында музыкаға деген қызығушылығын оятуға ерекше көңіл бөледі.

Педагогтің міндеті білім алушының музыкалық қабілеттерін арттыру, дарынын ашудағы тәжірибебелік ұстанымдарын анықтау, аспапқа деген қызығушылығын арттыру, фольклорлық аспаптар туралы толық мағлұматтар беру және қазақ аспапты музыкадағы аспаптардың ролін түсіндіру.

11. Бағдарлама білім алушылардың:

1) музыкалық сауаттың қажетті деңгейіне сәйкес музыкалық шығармаларды шығармашылықпен орындауға мүмкіндік беретін білім, білік және дағдыларды меңгеруі;

2) білім алушының шығармашылық қызметі тәжірибесін алуы;

3) білім алушының әлем халықтарының рухани және мәдени құндылықтарын меңгеруі;

4) музыкалық білім алуы және музыкалық мәдениетке араласуы;

5) білім алушының бойында музыка өнері саласындағы кәсіби білім беру бағдарламаларын әрі қарай меңгеруіне ықпал ететін білім, білік және дағдылар кешенін қалыптастыруға ықпал ететін жеке қасиеттерді қалыптастыруға бағытталған.

12. Психологиялық-педагогикалық қолдау:

1) білім алушының даралығына сәйкес оның тұлғалық, зияткерлік және әлеуметтік дамуына, өзін өзі кәсіби анықтауына, зияткерлік-тұлғалық мүмкіндіктерін ескере отырып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасауға;

2) білім алушының бойында оқуға деген оң уәждемесін қалыптастыруға;

3) білім алушының тұлға ретінде дамуына және өзін өзі жетілдіруіне ықпал ететіндей тұлғаға өзін өзі тануда, олардың өзіне шынайы баға беруіне және нақты өмірлік жағдайларда бейімделуінде, қиын жағдайларды жеңуде және эмоциялық тұрақтылыққа қол жеткізуде көмек көрсетуге;

4) Бағдарламаның мақсаты мен міндеттеріне сәйкес білім алушыға психологиялық көмек көрсетуге және қолдауға бағытталған.

13. Білім алушыға қажетті орындаушылық дағдыларды және біліктерді үйрету мазмұны, сипаты және стилі жағынан түрлі көркемдік шығармалармен жұмыс істеу барысында іске асырылады, ал музыкалық тәрбие беру халық музыкасын, қазақстандық, орыс және шетел композиторларының шығармашылығын үйретуге негізделеді.

14. Бағдарлама шертер аспабын меңгеру жолдарын анықтаумен, аспапты меңгерумен қатар білім алушылардың музыкалық білімін тереңдетуімен, ансамбльдік орындаушылыққа баулуымен (ансамбльдік біркелкілікті сақтау), білім алушының талғамын шыңдаумен ерекшеленеді.

15. Ұжымдық музыка ойнаудың негізгі практикалық міндеттері – ансамбльдің дыбысталуын тыңдай білу, бірыңғай ритмикалық қағысты сезіну, келісілген түрде және өзгермелі икемді қағыста көркем ойнау, бірге орындау, ансамбльге қатысушылармен әрекеттесу сияқты ансамбльде ойнаудың арнайы дағдыларын қалыптастыру.

16. Бағдарлама білім алушының жас және жеке ерекшеліктерін ескереді, білім алушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға, негізгі және пәндік құзыреттіліктеріне (оқу пәні шеңберінде

меңгерілген арнайы білім, білік және дағдылар) қол жеткізуге бағытталған.

17. Бағдарламаның әдістемелік негізі:

1) тұлғаны қалыптастыруға деген тұтастық тәсіл тұжырымдамасы;

2) оқытудағы жас, жеке-қызметтік, жеке-сараланған және мәселелі-зерттеу тәсілдері;

3) заманауи педагогиканың жалпы дидактикалық постулаттары, білім беру процесінің белгіленген мазмұны, формалары және тәсілдері;

4) оқытудың дамытушылық мәнмәтініндегі білім алушының шығармашылық және орындаушылық қабілеттерін дамыту мәселелерін әзірлеу;

5) көрнекті педгогтер мен музыка танушылардың теориялық ережелері мен әдістемелік нұсқаулары.

18. Оқу материалының мазмұнын іріктеудің педагогикалық қағидаттары:

1) табиғи сәйкестік және қолжетімділік қағидаты білім алушының жас ерекшеліктерін ескеріп, музыкалық және рухани-адамгершілік дамуына көмектесетін, тыңдауға, үйренуге, орындауға лайық оқу материалын іріктеп алуға мүмкіндік береді;

2) сабақтастық қағидаты білім алушылардың музыкалық-орындаушылық қызметі және оның мазмұны деңгейінде оқытудың барлық сыныптары арасындағы байланысты білдіреді;

3) оқытуды дараландыру қағидаты аспапта ойнаудың орындаушылық дағдыларын практикалық меңгерудің негізгі тәсілі болып табылады;

4) шығармашылық қағидаты білім алушылардың қабілеттерін және бейімділіктерін ашуды болжайды, табыстылық жағдайын құруға, өнермен қуана араласуға ықпал етеді.

19. «Шертер» аспабына жеке оқытудың ерекшелігі оқыту әдістерін, құралдарын, формаларын және репертуар кешенін таңдаудың вариативті болуына жағдай жасайды.

20. Қойылған міндеттерді орындау үшін қолданылатын оқыту әдістері:

1) ауызша әдіс – сұхбат, әңгіме, түсіндіру, пікірталас;

2) көрнекілік-демонстрациялық – педагогтің аспаппен шығарма орындауы, бақылау, интерактивті және мультимедиялық таныстыруды көрсету;

3) практикалық – аспаппен жұмыс, дайындық жаттығулары, шығарманы өз бетінше талдау, шығарманың жеке бөліктерімен жұмыс;

4) талдау – салыстыру және жалпылау, қисынды ойлауды дамыту;

5) эмоциялық – ассоциацияларды, бейнелерді, көркемдік әсерлерді таңдау, музыкалық бейнелі ойлауды дамыту.

21. Әдістерді таңдау білім алушының жасына және жеке ерекшеліктеріне, физикалық қабілеттері, шығармашылық қабілеттерінің даму деңгейіне байланысты болады. Оқу процесі қарапайымнан күрделіге қарай құрылады.

22. Сабақ формалары:

1) практикалық – ойнау тәсілдері мен дағдылары аспапта ойнау арқылы пысықталады;

2) топтық сабақтар ансамбльде ұжыммен музыка ойнау мақсатында өткізіледі;

3) дайындық-концерттік – дайындық және концерттік нөмірлерді көпшілік алдында көрсету;

4) байқаулар;

5) ойын сабағы – сабақ барысында ойын технологияларын қолдану;

6) экскурсия сабағы.

23. Педагог Бағдарламаны заманауи музыка мектептерінде іске асыруда интерактивті білім беру технологияларын, сабақтардың классикалық және дәстүрлі емес түрлерін қолданады.

24. Педагогтің білім алушымен жеке жүргізетін сабағы сыныптағы оқу-тәрбие жұмысының негізгі формасы болып табылады. Жеке сабақтар педагогпен немесе басқа білім алушылармен ансамбльде ойнаумен үйлестіріледі.

25. Сабақ жоспары бір уақытта өткізілетін теориялық және практикалық сабақтардан құралады.

26. Жұмыстың сабақтан тыс формаларының түрлері:

1) дайындық жұмысы;

2) концерттік, байқаулық қойылымдарға дайындық;

3) шығармашылық және мәдени-ағартушылық іс-шараларға қатысу;

4) филармонияларға, театрларға, концерттік залдарға, мұражайларға бару;

5) музыка қайраткерлерімен, орындаушылармен, композиторлармен кездесу.

27. Осы Бағдарлама негізінде педагог білім беру процесін ұйымдастырудың осы сынып үшін ұтымды және барынша тиімді мазмұнын, әдістерін және тәсілдерін анықтайтын оқу жұмыс бағдарламасын әзірлейді.

28. Оқу жұмыс бағдарламасының құрылымдық элементтері:

1) титул парағы;

2) түсінік хат;

3) оқу қызметін жоспарлау;

4) оқу процесін оқу-әдістемелік қамтамасыз ету.

29. Титул парағындағы негізгі мағлұматтар:

- 1) білім беру ұйымының аталуы;
- 2) оқу пәнінің аталуы;
- 3) оқу жұмыс бағдарламасы арнайы әзірленген сыныпты көрсету;
- 4) оқу жұмыс бағдарламасының жұмыс мерзімі (оқу жылы);
- 5) педагог туралы қысқа мағлұмат;
- 6) білім беру ұйымы басшысының оқу жұмыс жоспарын бекітуге арналған орын.

30. Түсінік хаттың мазмұны:

- 1) осы бағдарлама негіздеме ретінде;
- 2) анықталған сыныпта пәнді оқыту кезіндегі өзекті педагогикалық мақсат пен міндеттер;
- 3) аталған сыныптағы оқыту ерекшеліктері (дамыту, түзету-дамыту, дарынды балалармен жұмыс);
- 4) аталған сыныпта жұмысты ұйымдастырудағы ерекшеліктер мен мәселелер;
- 5) өзгерістердің себептері мен мақсаттылығын көрсете отырып, бөлек тақырыптық блоктарды (тарауларды) меңгеру мерзімдерін және (немесе) уақытын өзгерту туралы ақпарат.

31. «Оқу қызметін жоспарлау» тарауы білім алушылар қызметінің сипаттарын ерекшелейтін тақырыптық күнтізбелік жоспардан, сыныптар бойынша репертуарлық тізбеден құралады.

32. «Оқу процесін оқу-тақырыптық қамтамасыз ету» тарауының мазмұны:

- 1) білім алушыға арналған танымдық әдебиеттер тізбесі;
- 2) педагогке арналған әдістемелік әдебиеттер тізбесі;
- 3) оқу-көрнекілік құралдардың тізбесі.

33. Педагогтің оқу жұмыс бағдарламасы әдістемелік кеңестің отырысында қарастырылады және білім беру ұйымының басшысы оқу жылы басталғанға дейін бекітеді.

34. Педагог оқу жұмыс бағдарламасы негізінде әр білім алушыға арналған оқытудың жеке жоспарын құрады. Жеке жоспар білім алушының музыкалық және рухани-адамгершілік дамуының үйлесімді процесін сипаттайды.

35. Білім алушының жеке жоспары әр жартыжылдыққа құрылып, оны білім беру ұйымының басшысы бекітеді, журналға немесе білім алушының жеке іс қағаздарына енгізіледі.

36. Білім алушының жеке жоспарын құру барысында жеке жұмыстың болашақ және ағымдағы міндеттері ескеріліп, оқу жылының басы мен соңындағы оның мінездемесіне сәйкес құрастырылады.

Бір сыныптың өзінде Бағдарламаны іске асыру бойынша жеке жоспарлар, концерт және емтихан бағдарламалары күрделілік деңгейі бойынша бірі бірінен біршама ерекшеленеді.

37. Білім алушының жеке жоспары репертуарлық кең үрдісті, халық, классикалық және композиторлық техниканың элементтері бар заманауи музыканы енгізу арқылы репертуарды жаңартуды және байытуды көрсетеді.

38. Оқу процесінің дұрыс ұйымдастырылуы, білім алушылардың музыкалық-орындаушылық қабілеттерінің табысты және жан-жақты дамуы толығымен алғанда жұмыстың мұқият жоспарлануына, репертуардың дұрыс іріктелуіне тікелей байланысты болады.

39. Педагог әрбір білім алушының музыкалық қажеттіліктерін және дарындылық ерекшеліктерін ескеріп, әрқайсысына жеке репертуарлық стратегия әзірлейді.

40. Педагог музыкалық шығармалардың жеке репертуарлық тізбесін қалыптастырады, шығармаларды жүйеге келтіреді және білім алушының жеке мүмкіндіктеріне сәйкес репертуарды толықтырады.

41. Репертуар қазақтың ән-күйлерін, шетелдердің классикалық және заманауи композиторларының шығармалары, білім алушыларды қызықтыра білетін мультфильмдер мен киноларда орындалған шағын әндерден, аспапты музыканың көрнекті шығармаларынан құралады.

42. Педагог оқу процесінде ладтық, үндестілік, ырғақтық және әуендік ерекшеліктерін ескере отырып, қазақ халық әндері мен күйлерінің өңдеулерін, қазақстандық композиторлардың шығармаларын кеңінен қолданады.

43. Оқу репертуарының әр түрлі жанрлардағы және стильдердегі шығармаларға қанық болуы музыкалық материалды оқу, салыстыру, жүйелеу үшін оңтайлы жағдай туғызады.

44. Педагог репертуарды заманауи отандық және шетел композиторлары шығарған үздік пьесаларды қамти отырып жүйелі түрде жаңартады және кеңейтеді.

45. Педагог күрделілігі төмендеу тапсырмадан мейлінше күрделі тапсырмаға біртіндеп ауысып, білім алушыға музыкалық мазмұны жағынан, сондай-ақ орындау техникасы жағынан қолжетімді болатындай материалдарды таңдай отырып, оқыту әдістемесін және білім алушының репертуарын мұқият ойластырады.

46. Педагог репертуармен жұмыстың аяқталу деңгейін анықтайды, шығармаларды үйрену кезеңдерін белгілейді, Бағдарламаның көлемін және күрделілігін түрлендіреді, әр білім алушының тұлғалық және жеке тәсілдерді ескеретін жаңа репертуардың есебінен репертуарлық тізбені толықтырады.

47. Педагог репертуармен жұмыс істеу барысында шығармалардың бір бөлігі көпшілік алдында немесе концертте (емтихандық) орындауға, қалған бөлігі – сыныпта жұмыс істеуге немесе таныстыру мақсатына арналатындығын ескереді.

48. Жеке жоспарға білім алушының музыкалық орындаушылық,

көркемдік, техникалық мүмкіндіктерінен жоғары және оның жас ерекшеліктеріне сәйкес келмейтін шығармалар енгізілмейді.

49. Білім алушының музыкалық мүмкіндіктерін арттыру мақсатында берілген тапсырмадан бөлек, қосымша шығармалар іріктеліп, тапсырма беріледі, тапсырмалар жаңа шығармалармен танысу мақсатында жоспарланады.

50. Жеке жоспардың міндетті тараулары:

- 1) гаммалармен жұмыс;
- 2) этюдтермен және жаттығулармен жұмыс;
- 3) классикалық және заманауи авторлардың пьесаларын орындау;
- 4) Қазақстан композиторларының шығармаларын орындау;
- 5) халық әндерінің және билерінің өңдеулері;
- 6) ансамбльдің құрамында жұмыс істеу;
- 7) ноталарды парақтан оқу дағдылары.

51. Әр жарты жылдықтың соңында педагог білім алушының тапсырманы орындау сапасын белгілейді және бекітілген репертуарлық тізбеге өзгерістер енгізеді, жылдың соңында музыкалық және техникалық дамуына, жетістіктері және еңбек қабілеттеріне сипаттама береді.

52. Жылдың соңында білім алушыға берілген мінездеме тұлға даралығының келесі жақтарын ашып көрсетеді:

- 1) музыкалық қабілеттерінің деңгейі (естуі, ырғақ, жады);
- 2) білім алушының аталған аспапқа деген орындаушылық аппаратының сәйкестігі;
- 3) аспапқа икемделу деңгейі;
- 4) жалпы дамуы, эмоциялығы, қабылдауы, реакциясының жылдамдығы;
- 5) музыкамен айналысуға деген көзқарасы;
- 6) еңбекке қабілеттілігі, жинақылығы;
- 7) өз бетінше жұмыс істеу білігі;
- 8) мәтінді талдаудағы сауаттылық дәрежесі;
- 9) музыкалық шығармаларды меңгеру жылдамдығы;
- 10) жыл соңындағы жетістіктері;
- 11) білім алушының музыкалық-техникалық дамуындағы кемшіліктері және оларды жеңу бойынша міндеттері.

53. Білім алушыны сипаттауда мақсатқа жетуге ұмтылуы, көркемдік қиялының болуы, аспапты еркін игеруі, техникалық жағынан еркіндігінің болуы сияқты жеке қасиеттері көрсетіледі.

Педагог баланың барлық ерекшеліктерін ескереді, жағымды жақтарына баса назар қояды және дамыта отырып, осы қабілеттерін педагогикалық процесте оңтайлы қолданады.

54. Бірінші сабақтарды өткізу әдістемесі мұқият ойластырылады, оқытудың тек практикалық жағына ғана емес, сондай-ақ музыкалық-

тәрбиелік міндеттерге назар аударылады. Бірінші сабақтардан бастап білім алушы ойнау кезінде өзін мұқият тыңдауға, дыбыстың сапасын, интонацияның нақтылығын түсініп бақылауға машықтанады және қолдардың еркін, үйлесімді қимылдауына талпынады. Педагог білім алушыны шертердің бөліктерімен, оны құру тарихымен, ішектердің аталуымен, ноталардың аспап мойнында орналасу ретімен таныстырады.

55. Өз бетінше жүргізілетін сабақтар үнемі және жүйелі түрде жүргізіледі. Жұмыс көлемі балалардың жалпы білім беру бағдарламаларын игеруімен қатар үй тапсырмасына дайындалуға кететін уақыт шығыны ескеріліп анықталады.

56. Жеке үй тапсырмасы бірнеше рет жүргізіліп және педагогтің ұсынымдарына сәйкес құрылады.

Бірінші кезекте түрлі техникалық тәсілдерді пайдаланып, ең күрделі музыкалық эпизодтар пысықталады. Педагог білім алушының ақыл-ой және дене мүмкіндіктеріне байланысты қандай да бір шығармаға жұмсалатын уақытты анықтайды.

57. Білім алушының өз бетінше жүргізетін сабақтарын белсендіру үшін сабақтың келесі формалары қолданылады:

1) өз орындауын талдау – білім алушы өзінің аспапта ойнауын бағалайды, жіберілген қателіктерін белгілейді;

2) білім алушының күнделігіне шығармамен жұмыс істеуге қатысты педагогтің маңызды ұсынымдарын жазу;

3) үй тапсырмаларын орындау туралы ауызша есеп беру – білім алушы қиындықтар туралы және оларды жою туралы айтады.

58. Үй тапсырмасының мазмұны:

1) аспапта ойнауға арналған жаттығулар;

2) жалпы техникамен жұмыс;

3) көркемдік материалмен жұмыс;

4) қосымша материалмен жұмыс;

5) нотаны парақтан оқу;

6) есту бойынша әуенді және аккомпанементті ойнау.

59. «Шертер» пәнінің үлгілік оқу жоспарындағы «Сольфеджио», «Қазақ музыка әдебиеті», «Әлемдік музыка әдебиеті», «Ұжымдық музыка ойнау» пәндерімен пәнаралық байланысы білім алушының түрлі көркемдік түсініктерді тұтас түсінуге итермелейді.

60. Бағдарламаны іске асыруды оқыту пәнінің бейініне сәйкес келетін арнайы кәсіби (орта және жоғары) білімі бар педагогикалық кадрлар қамтамасыз етеді.

61. Бағдарламаны іске асыру барысындағы қажетті құралдар:

1) жабдықталған музыкалық кабинетті;

2) концерт залы (сахна);

3) музыкалық аспаптар (шертер, фортепиано);

- 4) пульттер (аяқтың астына қоятын құрылғылар);
 - 5) аспаптарды ансамбльде, оркестрде ойнау үшін нақты және ыңғайлы күйге келтіру үшін электронды камертон;
 - 6) CD және DVD дискілерді тыңдауға арналған ойнатқыш құралдар;
 - 7) аудио және видео аппаратуралар;
 - 8) ноталық әдебиеттер;
 - 9) оқу жинақтары және құралдары.
62. Аспаптар ғимараттың белгілі деңгейдегі ауа ылғалдығы бар сөрелерде сақталады.
63. Сабақтар кең, жақсы жарықтандырылған, жақсы желдетілетін, акустикасы жақсы ғимараттарда жүргізіледі.
64. Балалар музыка мектептерінің және балалар өнер мектептерінің материалдық-техникалық базасы санитарлық, өртке қарсы нормаларға, еңбекті қорғау нормаларына сәйкес болуы тиіс.

2-тарау. Оқыту мазмұны және Бағдарламаны меңгерудегі күтілетін нәтижелер

65. Шертер – үш ішекті, шертіп ойнайтын, қазақтың аспаптық музыка мәдениетіндегі көне аспаптардың бірі, көп жағдайда ән-жыр, дастандарды сүйемелдеуге арналған.
66. Қазіргі уақытта шертердің құрылымы, сыртқы түрі өзгерген, мойны бірнеше пернелерге бөлінген. Жетілдірілген шертердің мойнында пернелер тізбегінің саны жиырма екі (ал көне шертерде пернелер болмаған), үш құлағы бар.
- Шертер шанағының төменгі жағында үш түймесі орналасады, бұл түймелерге үш ішек бекітіледі. Шертердің шанағы жартылай терімен қапталады, терінің сапасына байланысты дыбыс тербелісі де әртүрлі болады. Аспаптан жағымды да сапалы дыбыс шығару үшін шанағындағы теріні арнайы күтіп баптау қажет. Шертердің шанағына келесілер жатады: беткі бөлігі, шанағы (негізі), тері, тиегі және резонаторлық тетігі.
67. Шертерге үш ішек тағылады, аспаптың құрылымы үш бөлікке бөлінеді: аспаптың шанағы, мойыны және басы. Әрбір ішек өзіне тән дыбыс шығарады, ішектер келесі сандармен белгіленеді: ми ішегі – 3 санымен, ля ішегі – 2 санымен, ре ішегі – 1 санымен белгіленеді.
68. Аспаптың тиегі орта тұсында орналастырылады, тиек өте биік орналастырылған жағдайда аспапта ойнау барысында оң қолға кедергі келтіреді, ал төмен тұрса жағымсыз дыбыстар пайда болады.

69. Шертерде жеке орындаушылардың репертуары сақталған екі халық күйінен құралады. Репертуардың басқа шығармалары домбыра күйінің ыңғайланған нұсқалары болып табылады.

67. Шертерде күй орындау барысында білім алушы шертіп ойнау тәсілін қолданады және арнайы медиаторды пайдаланады.

70. Оркестр, ансамбль құрамындағы шанағы үлкен аспап қолданылады, аспаптың мүмкіндік диапазоны кіші октаваның ре дыбысынан, үшінші октаваның ля дыбысына дейін кеңейтіледі. Жетілдірілген шертер аспабында күрделі шығармалар орындалады.

71. 1 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) білім алушы аспаптың құрылысымен, ноталық сауатпен, аспаптағы лад бойындағы ноталар тізбегімен, қарапайым динамикалық, штрихты және аппликатуралық белгілермен танысады;

2) дұрыс отыру және қол қойылымдарымен, мақсатты ойын қозғалыстарын ұйымдастырумен жұмыс жүргізіледі, сол қолға арналған қарапайым жаттығулар пысықталады, қарапайым штрих түрлері үйретіледі: бір жаққа соғу (төмен), жан-жаққа соғу, дубль-штрих, қосарланған штрихтар, бір ішектен екінші ішекке өту;

3) білім алушы ыңғайлы үндестіліктегі гаммалар мен үш дыбыстылықты, үш белгіге дейінгі бірінші позициядағы гаммаларды және арпеджионы, жеңіл пьесалардың ноталарын парақтан оқуды, өтілген штрихтар бойынша 6-8 этюдтерді, 10-12 пьесаларды меңгереді.

72. 1 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Аспаппен танысу. Аспаптың құрылымы.

2-тақырып. Отыру кезіндегі негіздер мен ерекшеліктер, ойын аппаратының қойылымы.

3-тақырып. Оң қолды қою. Ойнау тәсілдерін меңгеру: төмен қарай қағу, жоғары қарай қағу, төмен, жоғары қағуды кезектестіру. Тремоло.

4-тақырып. Сол қолдың қойылымы. Сол қолға арналған қарапайым жаттығулар.

5-тақырып. Музыкалық сауат элементтерімен танысу. Ноталық сауат, скрипкалық кілтте ноталарды оқу.

6-тақырып. Аспапта ойнаудың бастапқы дағдыларын дамыту.

7-тақырып. Медиатормен ойнауды меңгеру. Қарапайым штрих түрлері: бір жаққа қағу (төмен), жан-жаққа қағу амалдары, дубль-штрих, қосарланған штрихтар, бір ішектен екінші ішекке өту.

8-тақырып. Қарапайым динамикалық, штрихті және аппликатуралық белгілер.

9-тақырып. Бірінші позицияны үйрену.

10-тақырып. Шертерде сөздердің ырғағын көрсетумен байланысты, қарапайым ырғақты жаттығу түріндегі музыкалық ырғақты меңгеру.

11-тақырып. Ашық ішектерде және грифтегі ноталар тізбегін жаттату.

12-тақырып. Пьесаларды парактан оқу.

13-тақырып. Ансамбльдік орындаушылық.

14-тақырып. Халық әуендері мен шағын пьесалармен танысу.

73. 1 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

1 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) шертердің құрылымын және конструктивтік ерекшеліктерін біледі;

2) аспапты күтудің қарапайым ережелерін біледі;

3) шертерде ән-күй орындаудың негізгі дағдыларын меңгереді;

4) музыкалық сауаттың негіздерін біледі;

5) қарапайым динамикалық және штрихті белгілерді біледі;

6) дыбыстың сапасын және ырғақтық нақтылықты бақылау дағдыларына ие болады;

7) парактан оқудың алғашқы дағдыларын біледі;

8) қарапайым әуендерді есту арқылы таңдай алады;

9) шағын пьесаларды парактан оқи алады;

10) үш белгіге дейінгі бірінші позициядағы гаммаларды, арпеджионы, пьесаларды, этюдтерді орындайды;

11) педагогпен ансамбль орындау дағдыларына ие болады.

74. 2 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) музыкалық-бейнелі ойлауды дамыту, қойылымдық-қозғалыстық дағдыларды меңгеру;

2) білім алушы мажорлы және минорлы гаммаларды, төрт белгіге дейінгі бірінші және екінші позициядағы «жан-жаққа қағу», «дубль-штрих» және «легато» штрихтарымен арпеджионы меңгереді;

3) күрделі шығармаларды, ансамбльде ойнау тәсілдері мен әдістерін үйрену бойынша дайындық жұмысы жүргізіледі, сахналық өнер көрсету дағдылары дамытылады, сахнада өзін ұстау мәдениеті қалыптастырылады;

4) білім алушы түрлі сипаттағы 4-6 этюдті, 8-10 пьесаны меңгереді.

75. 2 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Өткен материалдарды қайталау.

2-тақырып. Денені қояуды бекіту, орындаушылық аппарат қойылымы, қолды үйлестірумен әрі қарай жұмыс.

3-тақырып. Бірінші позициядағы саусақтардың артикуляциясын

дамыту.

4-тақырып. Екінші позиция, позицияларға ауыстыру барысындағы қиындықтарды жеңу жолдарын қарастыру, арнайы жаттығуларды орындау.

5-тақырып. Негізгі штрихтарды (стаккато, тремоло, легато) орындау технологиясы.

6-тақырып. «Тремоло» тәсілін меңгеру. Оймақты (медиатор) меңгеру. Күрделі ритмикалық суреттерді меңгеру. Орындаушылық аппараттың еркіндігін бақылау.

7-тақырып. Аспаптың құлақ күйін келтіру.

8-тақырып. Ноталарды парақтан оқу дағдыларын дамыту. Музыкалық және техникалық міндеттерді талдау. Күрделі формадағы шығармаларды орындауға дайындық.

9-тақырып. Мажорлы және минорлы гаммалар, төрт белгіге дейінгі бірінші және екінші позициядағы «жан-жаққа қағу», «дубль-штрих» және «легато» штрихтарымен арпеджио.

10-тақырып. Этюдтерді үйрену.

11-тақырып. Түрлі сипаттағы пьесаларды үйрену.

12-тақырып. Ансамбльде ойнау. Концерттік өнер көрсетуге дайындық.

16-тақырып. Қарапайым ырғақты-суреттермен гаммалар ойнау.

76. 2 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

2 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) ноталарды және екі октава деңгейінде аппликатураларды жазуды біледі;

2) бірінші және екінші позиция шеңберіндегі «жан-жаққа қағу», «дубль-штрих» және «легато» ноталарды гаммаларды және арпеджионы орындайды ;

3) өзін бақылау дағдыларына ие болады;

4) ноталарды парақтан оқудың алғашқы дағдыларын меңгереді;

5) минорлы гаммаларды біледі;

6) динамикалық белгілердің мағынасын біледі;

7) парақтан оқудың алғашқы дағдыларын біледі;

8) ансамбльде ойнау дағдыларын біледі;

9) екі октавада гаммаларды орындай алады;

10) концерттік өнер көрсету дағдыларын біледі.

77. 3 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) музыкалық-бейнелі ойлауды және орындаушылық дағдыларды дамыту және қалыптастыру, дыбыс сапасы, позицияны ауыстыру, интонация және ырғақ бойынша жұмысты жалғастыру;

2) білім алушы қосарланған штрихтармен, тремоло және деташе штрихтарымен, неғұрлым күрделі ырғақтармен танысады, саусақ

қимылының тездігін дамытуға арналған жаттығуларды, қос ноталарды үйренуге арналған дайындық жаттығуларын меңгереді;

3) білім алушы мажорлы және минорлы гаммаларды, бес белгіге дейінгі бірінші, екінші және үшінші позициялардағы түрлі штрихтармен арпеджионы, сонымен қатар позицияларды біріктіруге арналған гаммалар мен арпеджионы, түрлі сипаттағы 4-6 этюдті, 8-10 пьесаны меңгереді.

78. 3 сыныптағы оқу пәнінің жоспары.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Меңгерілген материалдарды қайталау.

2-тақырып. Меңгерілген терминдерді пысықтау. Жаңа терминдерді үйрену.

3-тақырып. Қосарланған штрихтар.

4-тақырып. Тремоло және деташие штрихтары. Күрделі ырғақтар.

5-тақырып. Саусақ қимылының тездігін дамытуға арналған жаттығу.

6-тақырып. Қос ноталарды үйренуге арналған дайындық жаттығулары.

7-тақырып. Позицияларды ауыстыру. Ірі нысанды үйренуге дайындық.

8-тақырып. Ноталарды парактан оқу.

9-тақырып. Мажорлы және минорлы гаммалар, бес белгіге дейінгі бірінші, екінші және үшінші позициялардағы түрлі штрихтармен арпеджио.

10-тақырып. Позицияларды біріктіруге арналған гаммалар мен арпеджиолар.

11-тақырып. Этюдтерді үйрену. Білім алушының музыкалық-бейнелі ойлауын және орындаушылық дағдыларын дамыту бойынша жұмыс. Дыбыс сапасымен, позицияларды ауыстырумен, дауыс ырғағы және ритммен жұмыс.

12-тақырып. Әртүрлі сипаттағы пьесаларды үйрену. Білім алушының музыкалық-бейнелі ойлауын және орындаушылық дағдыларын дамыту бойынша жұмыс. Дыбыс сапасымен, позицияларды ауыстырумен, дауыс ырғағы және ритммен жұмыс.

79. 3 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

3 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) мажорлы, минорлы гаммалар мен бірінші, екінші және үшінші позициядағы арпеджионы орындады;

2) шығармаларды ырғақты дәлдікпен орындау дағдыларына ие болады;

3) әртүрлі комбинациялардағы тремоло және деташие штрихтарын, үзік-үзік штрихтарды меңгереді;

4) мәнерлі орындаушылық шеберлікті дамытып, музыкалық-бейнелі бейнені қалыптастырады;

5) ноталарды парақтан оқу және ансамбльде орындау дағдыларына ие болады;

6) дыбыстарды таза артикуляциялау, интонациялық мәнерлі шығаруға ие болады;

7) түрлі стильдік бағыттағы шығармаларды біледі;

8) бес белгіге дейінгі гаммаларды орындай алады;

9) концерттік өнер көрсетудің алғашқы дағдыларына ие болады.

80. 4 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) орындаушылық дағдыларды, техникалық мүмкіндіктерді, динамиканы және ырғақты дамыту жұмыстары жалғастырылады, музыкалық-бейнелі ойлауға, дыбыс сапасы мен орындау мәнерлілігіне қойылатын талаптар жоғарылайды;

2) штрих техникасын дамыту және позицияларды ауыстыру дағдылары, шапшаңдықты дамыту, сол қолдың артикуляциясы, алғашқы төрт позиция бойынша ойнау дағдыларын бекіту жұмыстары жалғастырылады;

3) қос ноталардағы тремоло, табиғи флажолеттер, үш октавалық гаммалар және арпеджио меңгеріледі, түрлі аппликатураларды, жаттығуларды қолданумен арпеджио мұқият үйретіледі, білім алушы оқыту кезеңдеріне белсенді араластырылады (аппликатураны, динамиканы белгілеу, тәсілді, штрихті іздеу, көркем бейнені құрастыру);

4) білім алушы екі октавалық және үш октавалық мажорлы және минорлы гаммаларды, түрлі штрихтармен, ырғақты суреттермен, динамикалық ауытқулармен арпеджионы, 6-8 этюдті, 8-9 пьесаны, күрделі 1 шығарманы, ноталарды парақтан оқуды меңгереді.

81. 4 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Меңгерілген материалдарды қайталау.

2-тақырып. Деташе, легато, стаккато. Позицияны ауыстырудағы біркелкілікті және дәлдікті дамыту. Алғашқы төрт позициядағы ойнау дағдыларын қалыптастыру.

3-тақырып. Сол қолдың жүйріктілігі мен артикуляциясы. Қос ноталарды, табиғи флажолеттерді меңгеру.

4-тақырып. Қалыпты және мейлінше жылдам қарқындағы негізгі штрихтарды дамыту.

5-тақырып. Мажорлы және минорлы гаммалар, түрлі штрихтармен, ырғақты суреттермен, динамикалық дәлдікпен арпеджио.

6-тақырып. Үш октавалық гаммалар және арпеджио. Түрлі аппликатуралар, жаттығулар қолданумен арпеджионы үйрену.

7-тақырып. Этюдтерді үйрену. Музыкалық-бейнелі ойлауды,

дыбыс сапасы мен орындау мәнерлілігіне қойылатын талаптарды мейлінше жоғары болуындағы орындаушылық дағдыларды дамыту жұмыстары. Техникалық мүмкіндіктерді, динамиканы және ырғақты дамытумен жұмыс.

8-тақырып. Әртүрлі сипаттағы пьесаларды үйрену. Музыкалық-бейнелі ойлауды, дыбыс сапасы мен орындау мәнерлілігіне қойылатын талаптарды мейлінше жоғары болуындағы орындаушылық дағдыларды дамыту жұмыстары. Техникалық мүмкіндіктерді, динамиканы және ырғақты дамытумен жұмыс.

9-тақырып. Күрделі шығармаларды үйрену. Орындаушылық дағдыларды дамыту бойынша жұмыс. Музыкалық-бейнелі ойлауға, дыбыс сапасы мен орындау мәнерлілігіне қойылатын талаптарды мейлінше жоғары болуындағы орындаушылық дағдыларды дамыту бойынша жұмыстар. Техникалық мүмкіндіктерді, динамиканы және ырғақты дамытумен бойынша жұмыс.

10-тақырып. Ноталарды парақтан оқу.

15-тақырып. Тремоло тәсілімен танысу.

82. 4 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

4 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) шертерде екі октавалық және үш октавалық мажорлы және минорлы гаммаларды, түрлі штрихтармен, ырғақты суреттермен, динамикалық дәлдікпен арпеджионы орындай алады;

2) музыкалық-бейнелі ойлау дағдысы қалыптасқан;

3) негізгі және үзікті штрихтарды орындау дағдыларын меңгерген;

4) күрделі шығармаларды орындауға мүмкіндік беретін, техникалық дайындыққа ие болады;

5) алты белгіге дейінгі гаммаларды орындай алады;

6) түрлі стильдік бағыттардағы шығармаларды орындай алады;

7) ноталарды парақтан оқу және ансамбльде орындау дағдыларына ие болады;

8) фольклорлық шығарманың музыкалық тілінің ерекшелігін біледі және таниды;

9) күрделі ырғақты этюдтер мен пьесаларды (триолдар, секстолдар, синкопалар, қос ноталар) орындайды.

83. 5 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) штрихтық техниканы дамыту, екі қолдың біркелкілігін және олардың үйлесімділігін орындаушылық қозғалыстарымен біріктіру;

2) «тремоло» тәсілін, тремолодан қағып орындауға және керісінше орындау тәсілін жетілдіру, тремоло орындау кезіндегі қос ноталарды меңгеру;

3) бір позициядан келесі позицияға өту техникасымен жұмысты

жалғастыру, мажорлы, минорлы гаммаларды, екі және үш октавалық гаммаларды ойнау тәсілдері, әртүрлі штрихтармен, ритмикалық суреттермен арпеджионы үйрену, музыканы сандық өңдеу бағдарламаларын қолдану;

4) музыкалық-бейнелі ойлауды, шығармашылық көркем қиялды және білім алушының дербестігін дамыту бойынша жұмыстар жалғастырылады, орындаудың мәнерлілігіне талапшылдық артады, ритмикалық міндеттер күрделенеді;

5) білім алушы екі октавалық мажорлы және минорлы гаммаларды, үш октавалық гаммаларды және түрлі штрихтармен арпеджионы, түрлі сипаттағы 4 этюдті, 8-10 пьесаларды, оның ішінде күрделі шығарманы парактан оқуды, ансамбльде, оркестрде ойнауды меңгереді.

84. 5 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Меңгерілген материалдарды қайталау.

2-тақырып. Екі қолдың үйлесімділігі және қозғалыстарымен жұмыс. Ұсақ техниканы дамыту жұмыстары.

3-тақырып. Әртүрлі техника түріне жаттығулар.

4-тақырып. «Тремоло» тәсілін, тремолодан қағысқа және керісінше өту амалын жетілдіру. «Тремоло» тәсілін орындау кезіндегі қос ноталарды меңгеру. Позициядан позицияға өту техникасымен жұмыс.

5-тақырып. Мажорлы гаммалар, минорлы гаммалар, түрлі штрихтар және ырғақты суреттермен екі октавалық және үш октавалық орындаудағы арпеджио.

6-тақырып. Күрделі шығармаларды парактан оқу.

7-тақырып. Музыканы сандық өңдеу бағдарламалары: Microsoft Office және ноталық редакторлар.

8-тақырып. Этюдтерді үйрену. Аспапта ойнаудың бұрын меңгерілген музыкалық-орындаушылық дағдыларын дамыту және жетілдіру. Дыбыс жүргізудің сапасымен жұмыс, білім алушының өз ойынын әділ бағалауын қалыптастыру.

9-тақырып. Әртүрлі сипаттағы пьесаларды үйрену. Аспапта ойнаудың бұрын меңгерілген барлық музыкалық-орындаушылық дағдыларын дамыту және жетілдіру. Дыбыс жүргізудің сапасымен жұмыс, білім алушының өз ойынын әділ бағалауын қалыптастыру.

10-тақырып. Күрделі шығармаларды үйрену. Аспапта ойнаудың бұрын меңгерілген музыкалық-орындаушылық дағдыларын дамыту және жетілдіру. Дыбыс сапасымен жұмыс, білім алушының өз ойынын әділ бағалауын қалыптастыру.

11-тақырып. Ноталарды парактан оқу.

12-тақырып. Ұжымдық музыкамен танысу. Ансамбльде, оркестрде ойнау.

85. 5 сыныптың Бағдарламасын меңгеруден күтілетін нәтижелер.

5 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) аспапта жеке орындауға тән көркем-орындаушылық, техникалық мүмкіндіктерді біледі;

2) шертерде жеке түрде, ансамбльде, оркестрде орындаушылық қағидаларын біледі;

3) Бағдарлама талаптарына сәйкес әртүрлі стильдердегі және жанрлардағы шығармалардан тұратын шертерге арналған репертуарды біледі;

4) музыканың негізгі жанрларын біледі;

5) ноталық мәтінді сауатты оқи алады;

6) ыңғайлы аппликатураны өз бетінше қоя біледі;

7) үш октавалық гаммаларды орындай алады;

8) мейлінше күрделі штрихтарды қолданып орындау дағдыларын біледі;

9) әріппен белгіленген аккордтарды оқу дағдыларына ие болады;

10) музыкалық шығармаларды түсіндіре алады;

11) жеке орындаушы ретінде, сонымен бірге оркестрлерде және ансамбльдерде концерттік өнер көрсету дағдыларын біледі;

12) Microsoft Office және ноталық редакторлар бағдарламасында жұмыс істеудің алғашқы дағдыларын біледі.

86. 6 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) мажор және минор гаммаларымен, түрлі штрихтармен, ритмикалық суреттермен екі және үш октавалық орындаудағы арпеджиомен жұмысты жетілдіру әрі қарай жалғастырылады;

2) білім алушы сол қолдың техникасын, виртуозды шығармаларды меңгереді, легато, пиццикато, портаменто, флажолет сияқты штрихтардың орындау сапасымен, музыканы, аранжировканы сандық өңдеу бағдарламаларымен, Microsoft Office және ноталық редакторлармен: Muse Score, Sibelius 6 жұмыс жасайды;

3) білім алушы әртүрлі штрихтармен және ырғақты топтармен екі және үш октавалық орындаудағы мажорлы және минорлы гаммаларды, түрлі сипаттағы 3-4 этюдтерді, 6-8 пьесаларды (оның ішінде ансамбльдер), күрделі шығарманы үйренеді.

87. 6 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Меңгерілген материалдарды қайталау.

2-тақырып. Мажорлы және минорлы гаммалар, әртүрлі штрихтармен және ырғақты топтармен екі және үш октавалық орындаудағы арпеджиомен жұмыстар.

3-тақырып. Сол қолдың техникасын дамыту. Виртуозды шығармаларды орындау.

4-тақырып. Легато, пиццикато, портаменто, флажолет сияқты штрихтарды орындау сапасымен жұмыс.

5-тақырып. Ноталарды парақтан оқу. Білім алушының репертуармен өзбетінше жұмысы.

6-тақырып. Музыканы, аранжировканы сандық өңдеу бағдарламасы: Microsoft Office.

7-тақырып. Ноталық редакторлар: Muse Score, Sibelius 6.

8-тақырып. Этюдтерді үйрену. Техникалық және көркемдік мазмұны бойынша күрделі нұсқаларда бұрын меңгерілген тәсілдерді жетілдіру. Жаңа тәсілдермен және штрихтармен жұмыс. Аппликатуралық сауаттылықты дамыту. Фразировканың негізгі элементтерін өз бетінше талдау.

9-тақырып. Әртүрлі сипаттағы пьесаларды үйрену. Техникалық және көркемдік мазмұны бойынша күрделі нұсқалардағы тәсілдерді жетілдіру. Жаңа тәсілдермен және штрихтармен жұмыс. Аппликатуралық сауатты дамыту. Фразировканың негізгі элементтерін өзбетінше талдау.

10-тақырып. Күрделі шығармаларды орындау. Техникалық және көркемдік мазмұны бойынша күрделі тәсілдерді жетілдіру. Жаңа тәсілдермен және штрихтармен жұмыс. Аппликатуралық сауатты дамыту. Фразировканың негізгі элементтерін өз бетінше талдау.

88. 6 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

6 сыныптың соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) әртүрлі үш октавалық штрихтармен, топтастырулармен және ырғақты суреттермен мажорлы және минорлы гаммаларды орындайды;

2) ноталарды парақтан оқу дағдыларына ие болады;

3) ансамбльде ойнау дағдыларына ие болады;

4) шығарманы орындау барысында есту бақылауын іске асырады;

5) әртүрлі стильдегі және жанрдағы музыкалық шығармаларды концерттерде орындауға өз бетінше дайындалу дағдыларын біледі;

6) сахнада өзін ұстау дағдыларын, шығарманы концертте орындау дағдыларын біледі;

7) музыкалық шығармаларды түсіндіре алады;

8) әртүрлі штрихтарды орындау дағдыларына ие болады;

9) интервалды техника дағдыларына ие болады;

10) шығарманың стилистикалық ерекшеліктерін жеткізе алады;

11) сол қолдың техникасын (трель, позицияларды қосудың әртүрлі түрлері, жасанды флажолеты және қос ноталар) біледі;

12) аспапты өз бетінше күйге келтіре алады;

13) Microsoft Office, ноталық редактор бағдарламаларын қолдана алады;

14) берілген музыкалық шығармаға өз көзқарасын және өз түсінігін құрастырып айта алады.

89. 7 сыныптағы Бағдарлама талаптары:

1) білім алушы әртүрлі штрихті және ырғақты нұсқалардағы гаммаларды, түрлі үндестіктегі хроматикалық гаммаларды меңгереді, саусақтардың жүйріктілігі және штрихті техниканы дамытады;

2) білім алушы неғұрлым күрделі фактура және мазмұнды күрделі шығармаларды меңгереді, емтихан бағдарламасын үйренеді;

3) білім алушы барлық үндестіліктегі хроматикалық гаммаларды, штрихтың барлық түрін қолдана отырып, жылдам қарқындағы мажорлы және минорлы гаммаларды, әртүрлі техника түріне 3-4 этюдті, 6-8 пьесаларды (оның ішінде ансамблдер), күрделі 1-2 шығарманы үйренеді.

90. 7 сыныптағы оқу пәнінің мазмұны.

Тақырыптық жоспарлау.

1-тақырып. Меңгерілген материалдарды қайталау.

2-тақырып. Әртүрлі штрихті және ырғақты нұсқалардағы гаммалар.

3-тақырып. Түрлі үндестіктегі хроматикалық гаммалар.

4-тақырып. Жылдам қарқындағы мажорлы және минорлы гаммалар.

5-тақырып. Саусақтардың жүйріктілігі және штрихтық техниканы дамыту.

6-тақырып. Неғұрлым күрделі фактура және мазмұнды күрделі шығармаларды меңгеру.

7-тақырып. Емтихан бағдарламасын дайындау.

8-тақырып. Этюдтерді үйрену. Аспапта орындаушылықтың бұрын меңгерілген дағдыларын жетілдіру.

9-тақырып. Әртүрлі сипаттағы пьесаларды үйрену.

10-тақырып. Күрделі шығармаларды үйрену.

91. 7 сыныптың Бағдарламасын игеруден күтілетін нәтижелер.

7 сыныпта оқу жылының соңында білім алушы келесі білім, білік және дағдыларға ие болады:

1) мажорлы және минорлы гаммаларды, барлық үндестіктегі екі және үш октавалық арпеджионы орындайды;

2) түрлі үндестіктегі хроматикалық гаммаларды орындайды;

3) сол қолдың техникасына ие болады (саусақтардың жүйріктілігі, позицияларды қосудың әртүрлі тәсілдері, қос ноталар және аккордтар);

4) шертерде күрделі штрихтармен ойнау дағдыларына ие болады;

5) интервалды техника дағдыларын біледі;

- 6) музыкалық шығармаларды түсіндіреді;
- 7) шығарманың стилистикалық ерекшеліктерін жеткізеді;
- 8) музыкалық шығармаларды өз бетінше үйренеді.

92. Бағдарламаны игеруден күтілетін нәтижелер.

Түлек:

- 1) музыкалық терминдерді;
- 2) негізгі ойнау тәсілдерін (дыбыс шабуылының түрлерін, артикуляцияны, позицияларды ауыстыруды және ішектерді ауыстыруды, штрихтарды біледі);
- 3) аспапта жеке орындауға тән көркемдік-орындаушылық, техникалық мүмкіндіктерді;
- 4) музыкалық шығармалардың түрлі өңдеулерін;
- 5) Бағдарлама талаптарына сәйкес түрлі стильдегі және жанрлардағы шығармалардан тұратын гитараға арналған репертуарды;
- 6) шертерде жеке, сол сияқты ансамбльде ойнау қағидаттарын, ережелерін біледі;
- 7) музыкасын орындайтын композиторлар шығармашылығының негізгі заңдылықтарын;
- 8) музыкант-орындаушының сахнада жұмыс істеу қағидаттарын біледі.

Түлек:

- 1) музыкалық шығарманы жеткілікті көркемдік деңгейде сауатты жеке орындайды;
- 2) күрделі емес ноталық мәтінді өз бетінше талдай алады;
- 3) жанры және стилі әртүрлі музыкалық шығармаларды аспапта өз бетінше жаттай алады;
- 4) музыкалық ұжымда өзінің партиясын орындайды;
- 5) аспаппен музыкалық шығарманы орындау кезінде көркемдік бейнені жасайды;
- 6) күрделі емес шығармаларды жаттау кезіндегі техникалық қиындықтарды өз бетінше жеңеді;
- 7) теориялық білімін орындаушылық практикада қолданады;
- 8) орындалатын музыкалық шығармаларды талдай алады.

Бітіруші түлекте:

- 1) күрделі емес музыкалық шығармаларды есту бойынша ойнау және парақтан оқу;
- 2) музыкалық-орындаушылық мәнерлік құралдарын қолдану;
- 3) есту қабілетін бақылау және орындау процесін басқару;
- 4) орындалатын шығармаларды теориялық талдау;
- 5) орындаушылық тәжірибе, көпшілік алдында жеке өнер көрсету дағдылары қалыптасқан.

3-тарау. Оқыту нәтижелерін бағалау өлшемдері

93. Үлгерімді бақылаудың мақсаты білім алушының бағдарламаны игерудегі нәтижелілігін анықтау болып табылады.

Білім алушылардың бағдарламаны игеруін бақылау академиялық концерт, техникалық сынақ, бақылау жұмысы түрінде, қорытынды аттестаттау – емтихан түрінде іске асырылады.

94. Аттестаттау формасы және білім алушылардың сыныптар бойынша көрсетілімдеріне қойылатын бақылау-бағдарламалық талаптары:

1) 1 сынып – екінші тоқсанда: бақылау жұмысы (түрлі сипаттағы 2 немесе 3 шығарма, техникалық сипаттағы пьеса этюдпен алмастырылуы мүмкін), төртінші тоқсанда: академиялық концерт (түрлі сипаттағы 2-3 пьеса);

2) 2 сынып – бірінші, үшінші тоқсандарда: техникалық сынақ (гаммаларды, арпеджионы, этюдтерді орындау, сынып бойынша талаптарға сәйкес терминдерді білу), екінші тоқсанда: академиялық концерт (1 күрделі шығарма немесе түрлі сипаттағы 2 шығарма (кантилена және техникалық сипаттағы шығарма), төртінші тоқсанда: академиялық концерт (түрлі сипаттағы 2-3 шығарма);

3) 3 сынып – бірінші, үшінші тоқсандарда: техникалық сынақ (гаммаларды, арпеджионы, этюдтерді орындау, сынып бойынша талаптарға сәйкес терминдерді білу), екінші тоқсанда: академиялық концерт (1 күрделі шығарма немесе түрлі сипаттағы 2 шығарма (кантилена және техникалық сипаттағы шығарма), техникалық сипаттағы пьеса этюдпен алмастырылуы мүмкін), төртінші тоқсанда: бақылау сабағы (түрлі сипаттағы 2-3 пьеса);

4) 4 сынып – бірінші, үшінші тоқсандарда: техникалық сынақ (гаммаларды, арпеджионы, этюдтерді орындау, сынып бойынша талаптарға сәйкес терминдерді білу), екінші тоқсанда: академиялық концерт (1 күрделі шығарма немесе түрлі сипаттағы 2 шығарма (кантилена және техникалық сипаттағы шығарма), техникалық сипаттағы пьеса этюдпен алмастырылуы мүмкін), төртінші тоқсанда: академиялық концерт (түрлі сипаттағы 2-3 пьеса);

5) 5 сынып – бірінші, үшінші тоқсандарда: техникалық сынақ (гаммаларды, арпеджионы, этюдтерді орындау, сынып бойынша талаптарға сәйкес терминдерді білу), екінші тоқсанда: академиялық концерт (1 күрделі шығарма немесе түрлі сипаттағы 2 шығарма, таңдау бойынша шығарма), төртінші тоқсанда: емтихан (түрлі сипаттағы 3 пьеса);

6) 6 сынып – бірінші, үшінші тоқсандарда: техникалық сынақ (гаммаларды, арпеджионы, этюдтерді орындау, сынып бойынша талаптарға сәйкес терминдерді білу), екінші тоқсанда: бақылау сабағы

(1 күрделі шығарма немесе түрлі сипаттағы 2 шығарма), төртінші тоқсанда: емтихан (түрлі сипаттағы 2-3 пьеса);

7) 7 сынып – бірінші, үшінші тоқсандарда: тыңдалым (гаммаларды, арпеджионы, этюдтерді орындау, сынып бойынша талаптарға сәйкес терминдерді білу), үшінші тоқсанда: бақылау жұмысы (1 күрделі шығарма немесе түрлі сипаттағы 2 шығарма), төртінші тоқсанда: бітіру емтиханы (1 күрделі шығарма, 1 Қазақстан композиторының шығармасы немесе қазақтың халық әуенін өңдеу, таңдауы бойынша 2 шығарма).

95. Музыкалық білім беруде оқыту нәтижелерін бақылау өлшемшарттары пән бойынша ағымдық үлгерім нәтижелерінен және концерттік көрсетілімдерден алған бағаларынан тұрады.

Педагог білім алушының жұмысын бағалау кезінде келесі өлшемшарттарды ескереді:

1) білім алушының аспапты тиісті деңгейде меңгергенін көрсету қабілеті;

2) көркем бейнені толық ашуы;

3) орындалатын шығарманың стилін түсінуі;

4) орындаушылық интерпретацияда көрсетуі.

96. Бағалау өлшемшарттары:

1) «5» «өте жақсы» бағасы – музыкалық шығарманың мазмұнын бейнені мәнерлі жеткізуі, форма сезімін нақты түсінуі, қарқынның біркелкілігі, динамикасының мәнерлілігі, қағысының анықтылығы, динамикалық түрлілігі, өз орындауын тыңдауы, орындау техникасын еркін игеруі, әртістілігі және беріле орындауы;

2) «4» «жақсы» бағасы – шығарманың формасын, музыкалық тілді, музыкалық мәнерліліктің құралдарын сауатты түсінуі, ноталық мәтінді қалыпты орындауы, қарқынның жылдамдығы, екпіндеуінің мәнерлілігі, динамикалық түрлілігі, естуді бақылауының жеткіліксіздігі, сахнада өзін ұстауындағы психологиялық тұрақсыздығы;

3) «3» «қанағаттанарлық» бағасы – музыканың бейнесін түсінбей авторлық ноталық мәтінді формалды түрде оқуы, өз орындауын тыңдауы, алайда бақылауының нашарлығы, темптік-ырғақтық дұрыс ұйымдаспағандығы, динамикалық бірсарындылығы және дыбысталудың бір қалыптылығы, сахнада өзін өзі ұстауының психологиялық тұрақсыздығы;

4) «2» «қанағаттанарлық емес» бағасы – ноталық мәтінді айтудағы қателіктерінің болуы, тыңдауды бақылай алмауы, метриоритмикалық тұрақсыздығы, дыбыс шығарудың және дыбыс жүргізу сапасының төмендігі, мәнерлеп екпіндеудің болмауы, орындау барысында жиі тоқтауы;

5) «Сынақ» (баға қойылмайды) – орындауы оқытудың аталған кезеңінің тиісті деңгейіне сәйкес.

Образовательная программа по предмету «Шертер» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств

Глава 1. Общие положения

1. Образовательная программа по предмету «Шертер» детских музыкальных школ и музыкальных отделений детских школ искусств (далее – Программа) определяет единый комплекс основных характеристик образования, включающий цель, результаты и содержание обучения, организацию образовательного процесса, способы и методы их реализации, критерии оценки результатов обучения предмету «Шертер».

2. В настоящей Программе используются следующие понятия:

1) ансамбль – группа исполнителей, выступающая как единый художественный коллектив;

2) аппликатура – порядок расположения и чередования пальцев при игре на музыкальном инструменте;

3) аранжировка – обработка какого-либо музыкального произведения для исполнения его не теми голосами или инструментами, для которых оно было написано;

4) арпеджио – способ исполнения аккордов, при котором звуки аккорда следуют один за другим;

5) артикуляция – способ исполнения последовательного ряда звуков при игре на музыкальном инструменте или при пении вокальных партий;

6) голос – физиологический орган речи, с помощью которого человек воспроизводит музыкальные звуки, поет. Определяющие качества голоса – красота тембра, сила и способность долго выдерживать звуки;

7) динамика – одна из сторон организации музыки как процесса, тесно связанная с её временной природой и характеризующаяся изменениями в громкости, плотности;

8) дэташе – разновидность приёма исполнения на струнных смычковых инструментах;

9) звуковедение – способ связи звуков в процессе фonaции;

10) звукоизвлечение – музыкальное извлечение, порождение звуков при игре на музыкальном инструменте или пении;

11) күй – традиционная инструментальная музыка казахов;

12) легато – легато – приём игры на музыкальном инструменте, связанное исполнение звуков, при котором имеет место плавный переход одного звука в другой, пауза между звуками отсутствует;

13) гамма в теории музыки – звукоряд неопределённой протяжённости, соседние ступени которого отстают друг от друга на целый тон или полутон. Под гаммой в школьной исполнительской практике подразумевают восходящие либо нисходящие октавные звукоряды;

14) минор в музыке – один из двух ладов гармонической тональности, характерная особенность минорного звукоряда – его третья ступень, отстоящая от первой ступени на малую терцию;

15) чтение нот с листа – исполнение музыкантом на инструменте или голосом незнакомого ему произведения по его нотной записи без предварительного разучивания;

16) исполнительский аппарат – совокупность физиологических органов, участвующих в игровом процессе и связанных между собой сложной нервно-мышечной деятельностью;

17) пьеса – небольшое музыкальное произведение;

18) синкопа – смещение ритмической опоры в музыке с сильной доли такта на слабую;

19) скрипичный ключ – один из ключей системы соль (G), обозначающий нахождение ноты соль первой октавы на второй линейке нотного стана;

20) стаккато – музыкальный штрих, предписывающий исполнять звуки отрывисто, отделяя один от другого паузами; Существуют два способа исполнения стаккато: 1) после извлечения звука пальцы правой руки немедленно опускаются на звучащую струну; 2) после извлечения звука правой рукой пальцы, левой руки быстро снимаются со струн;

21) анализ – принятое в музыкознании название эстетического и технологического разборов музыкального произведения;

22) триоль – группа из трёх нот одинаковой длительности, в сумме по времени звучания равная двум нотам той же длительности;

23) трезвучие – аккорд, состоящий из трёх звуков, расположенных по терциям;

24) флажолет – звуки флейтового характера (отдельно звучащие обертоны у струнных инструментов). В нотах флажолеты обозначаются словом «фл» с указанием струны и лада, в зарубежных изданиях флажолеты обозначаются словами «harm» или «arm»;

25) фразировка – средство музыкальной выразительности, представляющее собой художественно-смысловое выделение музыкальных фраз в процессе исполнения путём разграничения периодов, предложений, фраз, мотивов с целью выявления содержания, логики музыкальной мысли;

26) этюд – инструментальная пьеса, основанная на частом применении какого-либо приёма исполнения и предназначенная для усовершенствования техники исполнителя;

27) шертер – струнный щипковый музыкальный инструмент, предшественник домбры, основной прием игры - извлечение звука щипком;

28) штрих – способ (приём и метод) исполнения нот, группы нот, образующих звук.

3. Цель Программы: создание условий для развития музыкально-творческих способностей обучающегося на основе приобретенных им знаний, умений и навыков игры на шертере.

4. Задачи Программы.

Обучающие:

1) обучение игре на шертере (посадка, постановка рук, нотная грамотность, развитие слуха, разучивание расположения нот на нотном стане);

2) обучение основам музыкальной грамоты;

3) освоение музыкальной терминологии;

4) формирование технических приемов игры на шертере;

5) обучение выразительному исполнению произведений различного музыкально-художественного содержания, различных стилей и жанров;

6) приобретение знаний, умений и навыков, необходимых для творческой деятельности.

Развивающие:

1) развитие слуха, чувства ритма, музыкальной памяти, художественного вкуса, творческого воображения, артистических способностей обучающихся;

2) формирование навыков коллективного музицирования, позволяющим грамотно исполнять музыкальные произведения соло и в ансамбле;

3) развитие образного мышления, воображения, эмоционального восприятия музыки, исполнительской воли и выдержки;

4) расширение музыкального кругозора, развитие познавательного интереса к музыкальному творчеству;

5) совершенствование работы над художественной стороной исполнения песен, кюев на основе более глубокого и подробного анализа изучаемых музыкальных произведений.

Воспитательные:

1) приобщение обучающегося к основам национальной и мировой музыкальной культуры;

2) воспитание правильного восприятия музыки, умения слушать музыкальное произведение;

3) воспитание художественного вкуса, культуры исполнительского мастерства на основе осознанного восприятия музыки, формирование и развитие эстетических взглядов;

4) воспитание у обучающихся культуры сольного и ансамблевого исполнения на шертере;

5) формирование у обучающегося осознанной мотивации к продолжению профессионального обучения.

5. Срок обучения детей игре на шертере – семь лет. Освоение Программы заканчивается итоговой аттестацией.

6. Количество часов и продолжительность урока в неделю определяется типовым учебным планом.

7. Программа предназначена для обучения детей, желающих освоить технику игры на шертере.

8. Основные принципы достижения цели Программы:

1) постепенность в развитии природных способностей детей;

2) строгая последовательность в овладении музыкальной лексикой и техническими приемами;

3) систематичность и регулярность занятий;

4) целенаправленность учебного процесса.

9. Программа создает условия для овладения приёмами игры на шертере в объёме, необходимом для дальнейшей практической деятельности будущего музыканта, также направлена на творческое, эстетическое, духовно-нравственное развитие обучающегося и создает условия для приобретения опыта исполнительской сольной, ансамблевой, оркестровой практики, навыков самостоятельной работы по изучению и постижению музыкального искусства.

10. Педагог создает условия для реализации индивидуального подхода к каждому обучающемуся за счет гибкости в постановке учебных задач, возможности формирования стратегии обучения каждого ребенка. Особое внимание педагог обращает на доступность, постепенность и последовательность в освоении музыкальных знаний, пробуждение у детей интереса к музыке.

11. Программа ориентирована на выработку у обучающегося личностных качеств, способствующих:

1) освоению знаний, умений и навыков игры на кларнете, творчески исполнять музыкальные произведения в соответствии с необходимым уровнем музыкальной грамотности;

2) приобретению опыта творческой деятельности;

3) овладению духовными и культурными ценностями народов мира;

4) получению музыкального образования и приобщению к музыкальной культуре;

5) формированию комплекса знаний, умений и навыков, позволяющих в дальнейшем осваивать основные профессиональные образовательные программы в области музыкального искусства.

12. Психолого-педагогическое сопровождение направлено на следующее:

1) создание условий для личностного, интеллектуального и социального развития, профессионального самоопределения обучающегося, соответствующих его индивидуальности, развитию творческих способностей с учетом интеллектуально-личностных возможностей;

2) создание у обучающегося позитивной мотивации к обучению;

3) оказание помощи личности в ее самопознании, формировании адекватной самооценки и адаптации в реальных жизненных условиях, преодолении кризисных ситуаций и достижении эмоциональной устойчивости, способствующих личностному росту и саморазвитию обучающегося;

4) оказание психологической помощи и поддержки обучающегося в соответствии с целями и задачами Программы.

13. Привитие обучающемуся необходимых исполнительских умений и навыков происходит в процессе работы над различными по содержанию, характеру и стилю художественными произведениями, музыкальное воспитание и развитие основывается на изучении народной музыки, творчества казахстанских, русских и зарубежных композиторов.

14. Особенностью Программы является ее общеразвивающая направленность на приобретение детьми знаний, умений и навыков игры на шертере, опыта творческой деятельности, приемов сольного и ансамблевого исполнительства.

15. Основная практическая задача коллективного музицирования – формирование специальных ансамблевых навыков игры, которые предполагают умение слушать звучание ансамбля, ощутить единый ритмический пульс, играть согласованно и художественно в изменчиво гибком ритме, совместно исполнять, взаимодействовать с участниками ансамбля.

16. Программа учитывает возрастные и индивидуальные особенности обучающегося, ориентирована на развитие функциональной грамотности школьников, достижение ключевых компетенций, освоенных специфических знаний, умений, навыков в рамках учебного предмета

17. Методическая основа Программы:

1) концепция целостного подхода к формированию личности;

2) теория возрастного, личностно-деятельностного, индивидуально-дифференцированного и проблемно-исследовательского подходов в обучении;

3) общедидактические постулаты современной педагогики, детерминированные ими подходы к содержанию, формам и методам образовательного процесса;

4) проблемы развития творческих и исполнительских способностей обучающегося в контексте развивающего обучения;

5) теоретические и методические установки видных педагогов и музыковедов.

18. Педагогические принципы отбора содержания учебного материала:

1) принцип природосообразности и доступности учитывает возрастные особенности обучающегося, позволяя отобрать доступный для слушания, изучения, исполнения учебный материал, который способствует музыкальному и духовно-нравственному развитию обучающегося;

2) принцип преемственности означает связь между всеми классами обучения на уровне содержания и музыкально-исполнительской деятельности обучающегося;

3) принцип индивидуализации обучения является главным способом практического освоения исполнительских навыков игры на инструменте;

4) принцип творчества раскрывает способности и склонности обучающихся, способствует созданию ситуации успеха, радости общения с искусством.

19. Специфика индивидуального обучения инструменту «Шертер» предполагает вариативность выбора методов, средств, форм обучения и подбора репертуарного комплекса.

20. Для достижения поставленных задач используются следующие методы обучения:

1) словесный – беседа, рассказ, объяснение, дискуссия;

2) наглядно-демонстрационный – исполнение произведения педагогом на инструменте, наблюдение, показ интерактивных и мультимедийных презентаций;

3) практический – работа на инструменте, подготовительные упражнения, самостоятельный разбор произведения, работа над отдельными частями произведения;

4) аналитический – сравнения и обобщения, развитие логического мышления);

5) эмоциональный – подбор ассоциаций, образов, художественного впечатления, развитие музыкально-образного мышления.

21. Выбор методов зависит от возраста и индивидуальных особенностей обучающегося, как физические данные, уровень развития

музыкальных способностей. Весь процесс обучения строится от простого к сложному.

22. Формы занятий:

1) практические – приемы и навыки игры отрабатываются на инструменте;

2) групповые занятия проводятся для коллективного музицирования в ансамбле;

3) репетиционно-концертные – подготовка и публичное представление концертных номеров;

4) конкурсы.

23. При реализации Программы педагог использует интерактивные образовательные технологии, классические и нетрадиционные типологии уроков в современной музыкальной школе.

24. Основной формой учебно-воспитательной работы в классе является урок, проводимый как индивидуальное занятие педагога с обучающимся.

25. Программа занятий состоит из одновременно проводимых теоретических и практических занятий.

26. Виды внеурочных форм работы:

1) подготовка к концертным, конкурсным выступлениям;

2) участие в творческих и культурно-просветительских мероприятиях;

3) посещение филармоний, театров, концертных залов, музеев;

4) встречи с музыкальными деятелями, исполнителями, композиторами.

27. На основе настоящей Программы педагог разрабатывает рабочую учебную программу, которая определяет оптимальные и наиболее эффективные для данного класса содержание, формы, методы и приемы организации образовательного процесса.

28 Структурные элементы рабочей учебной программы:

1) титульный лист;

2) пояснительная записка;

3) планирование учебной деятельности;

4) учебно-методическое обеспечение учебного процесса.

29. На титульном листе размещаются основные сведения:

1) название организации образования;

2) название учебного предмета;

3) обозначение класса, для которого разработана рабочая учебная программа;

4) сроки действия рабочей учебной программы (учебный год);

5) краткая информация о педагоге;

6) место для отметки об утверждении рабочей учебной программы руководителем организации образования.

30. Содержание пояснительной записки:

- 1) настоящая Программа как основание;
- 2) педагогическая цель и задачи, актуальные при обучении предмету в данном классе;
- 3) особенности обучения в данном классе – развивающие, коррекционно-развивающие, работа с одаренными детьми;
- 4) особенности и проблемы, существующие в организации работы в данном классе;
- 5) информация об изменении сроков и (или) времени изучения отдельных тематических блоков (разделов) с указанием причин и целесообразности изменений.

31. Раздел «Планирование учебной деятельности» содержит календарно-тематическое планирование с выделением характеристик деятельности обучающихся, репертуарный перечень по классам.

32. Содержание раздела «Учебно-методическое обеспечение учебного процесса»:

- 1) перечень познавательной литературы для обучающегося;
- 2) перечень методической литературы для педагога;
- 3) перечень учебно-наглядных пособий.

33. Рабочая учебная программа рассматривается на заседании методического совета и утверждается руководителем организации образования до начала учебного года.

34. Педагог на основе рабочей учебной программы составляет индивидуальный план обучения на каждого обучающегося. Индивидуальный план характеризует гармоничный процесс музыкального и духовно-нравственного развития обучающегося.

35. Индивидуальный план обучающегося составляется на каждое полугодие, утверждается руководителем организации образования, заносится в журнал или личное дело обучающегося.

36. При составлении индивидуального плана учитываются перспективные и текущие задачи планирования индивидуальной работы в соответствии с характеристикой обучающегося в начале и конце учебного года.

В одном и том же классе индивидуальные планы реализации Программы, концертные и экзаменационные программы могут значительно отличаться по уровню сложности.

37. Индивидуальный план обучающегося отражает широкие репертуарные тенденции, обновление и обогащение репертуара благодаря привлечению народной, классической и современной музыки с использованием элементов композиторской техники.

38. Правильная организация учебного процесса, успешное и всестороннее развитие музыкально-исполнительских данных

обучающегося зависят непосредственно от того, насколько тщательно спланирована работа в целом, продуман выбор репертуара.

39. Педагог вырабатывает индивидуальную репертуарную стратегию для каждого обучающегося с учетом его музыкальных потребностей и особенностей дарования.

40. Педагог формирует индивидуальный репертуарный перечень музыкальных произведений, систематизирует произведения и дополняет репертуар в соответствии с индивидуальными возможностями обучающегося.

41. Репертуарный перечень включает произведения казахской, зарубежной музыки, пьесы современных композиторов, популярные песни из мультфильмов, произведения инструментальной музыки.

42. Педагог активно использует в учебном процессе обработки казахских народных песен, произведения казахстанских композиторов, учитывая в процессе их изучения характерные ладовые, гармонические, ритмические и мелодические особенности.

43. Насыщенность учебного репертуара сочинениями разных жанров и стилей создает благоприятную ситуацию для изучения, сравнения, систематизации музыкального материала.

44. Педагог систематически обновляет и расширяет репертуарный перечень, включая в него лучшие пьесы, создаваемые современными отечественными и зарубежными композиторами.

45. Педагог тщательно продумывает методику и репертуар обучающегося, добиваясь постепенного перехода от менее трудных заданий к более сложным, подбирая учебный материал, доступный для обучающегося как со стороны художественного содержания, так и техники исполнения.

46. Педагог устанавливает степень завершённости работы над репертуаром, фиксирует этапы изучения произведений, варьирует объём и сложность Программы, пополняя репертуарный список за счёт нового репертуара с учётом личностного и индивидуального подходов к каждому обучающемуся.

47. В работе над репертуаром педагог учитывает, что часть произведений предназначена для публичного или концертного (экзаменационного) исполнения, остальные - для работы в классе или в порядке ознакомления.

48. В индивидуальный план не включаются произведения, превышающие музыкально-исполнительские, художественные, технические возможности обучающегося, также не соответствующие его возрастным особенностям.

49. Для расширения музыкального кругозора обучающегося, помимо произведений, детально изучаемых в классе, осуществляется знакомство с целым рядом разнохарактерных пьес, допуская при этом

различную степень завершенности работы над ними, не требуя обязательного выучивания наизусть.

50. Обязательные разделы индивидуального плана:

- 1) работа над гаммами;
- 2) работа над этюдами и упражнениями;
- 3) исполнение пьес классических и современных авторов;
- 4) исполнение произведений композиторов Казахстана;
- 5) обработки народных песен и танцев;
- 6) работа в составе ансамбля;
- 7) навыки чтения нот с листа.

51. В конце каждого полугодия педагог отмечает качество выполнения задания и вносит изменения в ранее утвержденный репертуарный перечень, в конце года даёт характеристику музыкального и технического развития, успеваемости и работоспособности обучающегося.

52. Характеристика обучающегося на конец года освещает следующие стороны его индивидуальности:

- 1) уровень музыкальных данных – слух, ритм, память;
- 2) соответствие исполнительского аппарата, обучающегося данному музыкальному инструменту;
- 3) степень приспособляемости к инструменту;
- 4) общее развитие, эмоциональность, восприимчивость, скорость реакции;
- 5) отношение к занятию музыкой;
- 6) работоспособность, собранность;
- 7) умение заниматься самостоятельно;
- 8) степень грамотности в разборе текста;
- 9) скорость освоения музыкальных произведений;
- 10) успехи к концу года;
- 11) недостатки в музыкально-техническом развитии обучающегося и задачи по их преодолению.

53. Для характеристики обучающегося отмечаются такие индивидуальные качества, как целеустремленность, наличие художественного воображения, свободное владение инструментом, наличие технической свободы.

Педагог учитывает все особенности ребенка и рационально использует эти данные в педагогическом процессе, культивируя и развивая положительные стороны.

54. Методика проведения первых уроков тщательно продумывается, имея в виду не только практическую сторону обучения, но и музыкально-воспитательные задачи. С первых уроков обучающийся приучается внимательно слушать себя во время игры, сознательно контролировать качество звука, точность интонации и

стремится к достижению свободных, согласованных движений рук. Педагог знакомит обучающегося с деталями шертера, историей его создания, названиями струн, расположением нот на грифе.

55. Самостоятельные занятия проводятся регулярно и систематически. Объем работы определяется с учетом минимальных затрат на подготовку домашнего задания, параллельного освоения детьми программы общего среднего образования.

56. Индивидуальная домашняя работа проводится в несколько приемов и строится в соответствии с рекомендациями педагога.

В первую очередь прорабатываются самые сложные музыкальные эпизоды, используя разные технические способы. С учетом умственных и физических возможностей обучающегося педагог определяет время работы над тем или иным произведением.

57. Формы работы для активизации самостоятельных занятий обучающегося:

1) анализ собственного исполнения – обучающийся оценивает свою игру на инструменте, отмечает допущенные ошибки;

2) запись обучающимся в дневник важнейших рекомендаций педагога относительно работы над произведениями;

3) устный отчет о подготовке домашних заданий – обучающийся рассказывает о трудностях и устранении трудностей.

58. Содержание домашних заданий:

1) упражнения для игры на инструменте;

2) работа над общей техникой;

3) работа над художественным материалом;

4) работа над дополнительным материалом;

5) чтение нот с листа;

6) игра мелодии или аккомпанемента по слуху.

59. Межпредметные связи предмета «Шертер» с предметами «Сольфеджио», «Казахская музыкальная литература», «Мировая музыкальная литература», «Коллективное музицирование» побуждают обучающихся к целостному познанию различных художественных явлений.

60. Реализация Программы обеспечивается педагогическими кадрами, имеющими специальное профессиональное (среднее или высшее) образование, соответствующее профилю преподаваемой дисциплины.

61. Условиями реализации Программы является наличие:

1) оборудованного учебного кабинета;

2) концертного зала (сцена);

3) музыкальных инструментов (шертер, фортепиано);

4) подставок, медиаторов;

5) электронного камертона для точной и удобной настройки инструментов в ансамбле, оркестре;

6) проигрывающего устройства для прослушивания CD и DVD-дисков;

7) аудио и видео аппаратуры;

8) нотной литературы;

9) учебных сборников и пособий.

62. Инструменты хранятся в шкафах с учетом определенной степени влажности воздуха в помещении.

63. Занятия проводятся в просторном, хорошо освещенном, проветриваемом помещении, с хорошей акустикой.

64. Материально-техническая база детских музыкальных школ и детских школ искусств должна соответствовать санитарным, противопожарным нормам, нормам охраны труда.

Глава 2. Содержание обучения и ожидаемые результаты освоения Программы

65. Шертер, один из древних трехструнных щипковых инструментов в культуре казахской инструментальной музыки, предназначен преимущественно для сопровождения сказаний, эпосов, легенд.

66. В современное время изменились строение, внешний вид шертера, гриф разделен на лады. Количество ладов на грифе современного шертера двадцать два, (древний шертер без ладов), число колков на нем составляет три.

На нижней деке шертера расположены три пуговицы (түйме), на эти пуговицы крепятся три струны. Корпус наполовину обтянут кожей, звуковое колебание бывает разным в зависимости от качества кожи. Для приятного и качественного звучания инструмента, требуется специальный уход за кожей корпуса. К корпусу шертера относится следующее: лицевая дека, корпус (основание), кожа, подставка и резонаторное отверстие.

67. На шертер натягиваются три струны, а строение инструмента разделено на три части: корпус, гриф и головка инструмента. Каждая струна шертера издает свой звук, струны обозначаются следующими цифрами: струна ми – 3, струна ля – 2, струна ре – 1.

68. Подставка инструмента располагается посередине, при ее высоком расположении при игре на инструменте появляется помеха для правой руки, при низком расположении подставки появляется неприятное звучание.

69. Репертуар сольных исполнителей на шертере составляют два сохранившихся народных кюя. Остальные произведения репертуара представляют переложения домбровых кюев.

При исполнении кюев на шертере обучающийся применяет прием игры, характеризующийся щипковым звукоизвлечением, и использует специальный медиатор.

70. В составе оркестра, ансамбля используется инструмент с большим корпусом, диапазон возможностей инструмента расширяется от звука ре малой октавы до звука ля третьей октавы. На усовершенствованном инструменте шертер исполняются сложные произведения.

71. Программные требования в 1 классе:

1) обучающийся знакомится с устройством инструмента, нотной грамотой, перечнем нот на ладу инструмента, простыми динамическими, штриховыми и аппликатурными обозначениями;

2) проводится работа с правильной постановкой корпуса и рук, организацией целевых движений при игре, отрабатываются простые упражнения для левой руки, осваиваются виды простых штрихов: удар в одну сторону (вниз), удары в разные стороны, дубль-штрих, двойные штрихи, переход от одной струны на другую;

3) осваиваются гаммы удобной созвучности и трезвучие, гаммы первых позиций, расположенные до трех знаков и арпеджио, чтение нот легких произведений с листа, 6-8 этюдов по изученным штрихам, 10-12 пьес.

72. Содержание учебного предмета в 1 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Знакомство с инструментом. Строение инструмента.

Тема 2. Основы и особенности при постановке корпуса, постановка игрового аппарата.

Тема 3. Постановка правой руки. Освоение приемов игры: удары вниз, удары вверх, чередование ударов вниз и ударов вверх. Тремоло.

Тема 4. Постановка левой руки. Простые упражнения для левой руки.

Тема 5. Знакомство с элементами музыкальной грамоты. Нотная грамота, обучение нотам в скрипичном ключе.

Тема 6. Развитие первоначальных навыков игры на инструменте.

Тема 7. Освоение игры с медиатором. Виды простых штрихов: удар в одну сторону (вниз), способы ударов в разные стороны, дубль-штрих, двойные штрихи, переход от одной струны на другую.

Тема 8. Простые динамические, штриховые и аппликатурные обозначения.

Тема 9. Изучение первой позиции.

Тема 10. Ритм при игре на шертере. Музыкальный ритм. Ритмические упражнения.

Тема 11. Изучение нот на открытой струне и грифе.

Тема 12. Чтение пьес с листа.

Тема 13. Ансамблевое исполнительство.

Тема 14. Знакомство с народными песнями и малыми пьесами.

73. Ожидаемые результаты освоения Программы в 1 классе.

К концу обучения в 1 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) знает строение и конструктивные особенности шертера;
- 2) знает правила ухода за инструментом;
- 3) владеет основными навыками игры на шертере песен, кюев;
- 4) знает основы музыкальной грамоты;
- 5) знает простые динамические и штриховые обозначения;
- 6) владеет навыками контроля за качеством звука и ритмичной точностью;
- 7) владеет первоначальными навыками чтения с листа;
- 8) подбирает на слух простые мелодии;
- 9) читает с листа небольшие пьесы;
- 10) исполняет гаммы первых позиций до трех знаков, арпеджио, пьесы, этюды;
- 11) владеет навыками ансамблевой игры с педагогом.

74. Программные требования во 2 классе:

- 1) развитие музыкально-образного мышления, овладение постановочно-движенческими навыками;
- 2) обучающийся осваивает мажорные и минорные гаммы, арпеджио штрихами «удар в разные стороны», «дубль-штрих» и «легато» первой и второй позиций до четырех знаков;
- 3) проводится подготовительная работа по изучению сложных произведений, приемов и методов ансамблевой игры, развиваются навыки сценического исполнения, формируется культура поведения на сцене;
- 4) обучающийся осваивает 4-6 этюдов, 10-12 пьес различного характера.

75. Содержание учебного предмета во 2 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Повторение пройденного материала.

Тема 2. Закрепление постановки корпуса, продолжение работы по постановке исполнительского аппарата, координации движений рук.

Тема 3. Развитие артикуляции пальцев в первой позиции.

Тема 4. Вторая позиция, рассмотрение способов преодоления сложностей при переходе на позиции, выполнение специальных упражнений.

Тема 5. Технология исполнения основных штрихов (стаккато, тремоло, легато).

Тема 6. Освоение приема «тремоло». Способы правильного удерживания медиатора в руке. Овладение медиатором. Освоение сложных ритмических рисунков. Наблюдение за свободой исполнительского аппарата.

Тема 7. Регулировка колков инструмента.

Тема 8. Развитие навыков чтения нот с листа. Анализ музыкальных и технических задач. Подготовка к исполнению сложных по форме произведений.

Тема 9. Мажорные и минорные гаммы, арпеджио штрихами «удар в разные стороны», «дубль-штрих» и «легато» в первой и второй позициях до четырех знаков.

Тема 10. Изучение этюдов.

Тема 11. Изучение пьес различного характера.

Тема 12. Ансамблевая игра. Подготовка к концертному исполнению.

Тема 13. Простые ритмические рисунки и гаммы.

76. Ожидаемые результаты освоения Программы во 2 классе.

К концу обучения во 2 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) знает ноты и аппликатуры в пределах двух октав;
- 2) исполняет ноты, гаммы и арпеджио «удар в разные стороны», «дубль-штрих» и «легато» в пределах первой и второй позиций;
- 3) владеет навыками самоконтроля;
- 4) владеет первоначальными навыками чтения нот с листа;
- 5) знает минорные гаммы;
- 6) знает значения динамических обозначений;
- 7) владеет первоначальными навыками чтения с листа;
- 8) владеет навыками ансамблевой игры;
- 9) играет гаммы в две октавы;
- 10) владеет навыками концертного исполнения.

77. Программные требования в 3 классе:

1) развитие и формирование музыкально-образного мышления и исполнительских навыков у обучающегося, продолжение работы над качеством звука, сменой позиции, интонацией и ритмом;

2) обучающийся знакомится с двойными штрихами, штрихами тремоло и деташи, более сложными ритмами, осваивает упражнения для развития скорости движения пальцев, подготовительные упражнения для изучения двойных нот;

3) обучающийся осваивает мажорные и минорные гаммы, различные штрихи и арпеджио в первой, второй и третьей позициях до

главного знака, гаммы и арпеджио, необходимые для объединения позиций, 4-6 этюдов, 8-10 пьес различного характера.

78. Содержание учебного предмета в 3 классе.

Тематическое планирование

Тема 1. Повторение изученного материала.

Тема 2. Закрепление освоенных терминов. Изучение новых терминов.

Тема 3. Двойные штрихи.

Тема 4. Штрихи тремоло и деташе. Сложные ритмы.

Тема 5. Упражнение для развития скорости движения пальцев.

Тема 6. Подготовительные упражнения для изучения двойных нот.

Тема 7. Смена позиций. Подготовка к изучению крупной формы.

Тема 8. Чтение нот с листа.

Тема 9. Мажорные и минорные гаммы, различные штрихи и арпеджио в первой, второй и третьей позициях до пяти знаков.

Тема 10. Гаммы и арпеджио для объединения позиций.

Тема 11. Изучение этюдов. Работа по развитию музыкально-образного мышления и исполнительских навыков обучающегося. Работа над качеством звука, сменой позиций, интонацией и ритмом.

Тема 12. Изучение пьес различного характера. Работа по развитию музыкально-образного мышления и исполнительских навыков обучающегося. Работа над качеством звука, сменой позиций, интонацией и ритмом.

79. Ожидаемые результаты освоения Программы в 3 классе.

К концу обучения в 3 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) играет мажорные, минорные гаммы и арпеджио в первой, второй и третьей позициях;

2) владеет навыками ритмически точного исполнения произведений;

3) осваивает прерывистые штрихи, штрихи тремоло и деташе в различных комбинациях;

4) развивает мастерство манерного исполнения, формирует музыкально-образное мышление;

5) владеет навыками чтения нот с листа и ансамблевой игры;

6) владеет четкой артикуляцией звуков, интонационной выразительностью;

7) знает произведения различных стилистических направлений;

8) играет гаммы до пяти знаков;

9) владеет первоначальными навыками концертного исполнения.

80. Программные требования в 4 классе:

1) продолжается работа по развитию исполнительских навыков,

технических возможностей, динамики, ритма, повышаются требования, предъявляемые к музыкально-образному мышлению, качеству звука и манерности исполнения;

2) продолжается работа по развитию техники штрихов и навыков смены позиций, развитию резвости, артикуляции левой руки, закреплению навыков игры по первоначальным четырем позициям;

3) обучающийся осваивает тремоло двойных нот, натуральные флажолеты, трехоктавные гаммы и арпеджио, тщательно изучает арпеджио с помощью различных аппликатур, упражнений, активно вовлекается в этапы обучения (обозначение аппликатуры, динамики, поиск приема, штриха, составление художественного образа);

4) обучающийся осваивает двухоктавные и трехоктавные мажорные, минорные гаммы, различные штрихи, ритмичные рисунки, динамические отклонения, арпеджио, 6-8 этюдов, 8-9 пьес, 1 сложное произведение, чтение нот с листа.

81. Содержание учебного предмета в 4 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Повторение изученного материала.

Тема 2. Деташе, легато, стаккато. Развитие однородности и точности при смене позиции. Формирование первоначальных навыков игры в четырех позициях.

Тема 3. Пальцевая беглость и артикуляция левой руки. Освоение двойных нот, натуральных флажолетов.

Тема 4. Развитие основных штрихов в нормальном и быстром темпах.

Тема 5. Мажорные и минорные гаммы, различные штрихи, ритмические рисунки, динамическая точность и арпеджио.

Тема 6. Трехоктавные гаммы и арпеджио. Изучение арпеджио с использованием различной аппликатуры, упражнений.

Тема 7. Изучение этюдов. Работа по развитию исполнительских навыков, повышение требований, предъявляемых к музыкально-образному мышлению, качеству звука и манерности исполнения. Работа по развитию технических возможностей, динамики и ритма.

Тема 8. Изучение пьес различного характера. Работа по развитию исполнительских навыков, повышению требований, предъявляемых к музыкально-образному мышлению, качеству звука и манерности исполнения. Работа по развитию технических возможностей, динамики и ритма.

Тема 9. Изучение сложных произведений. Работа по развитию исполнительских навыков. Работа по повышению требований, предъявляемых к музыкально-образному мышлению, качеству звука и манерности исполнения. Работа по развитию технических возможностей, динамики и ритма.

Тема 10. Чтение нот с листа.

Тема 11. Знакомство с приемом тремоло.

82. Ожидаемые результаты освоения Программы в 4 классе.

К концу обучения в 4 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) исполняет на шертере двухоктавные, трехоктавные мажорные и минорные гаммы, арпеджио различными штрихами, ритмичными рисунками с динамической точностью;

2) владеет навыками музыкально-образного мышления;

3) владеет навыками игры основных и прерывистых штрихов;

4) владеет техникой, позволяющей исполнять сложные произведения;

5) играет гаммы до шести знаков;

6) исполняет произведения различных стилистических направлений;

7) владеет навыками чтения нот с листа и ансамблевой игры;

8) знает и различает особенность музыкального языка фольклорного произведения;

9) исполняет этюды и пьесы с более сложными ритмическими рисунками (триоли, синкопы, двойные ноты).

83. Программные требования в 5 классе:

1) развитие штриховой техники, объединение однородности обеих рук и координация их движения с исполнительскими движениями;

2) развитие приема «тремоло», приема перехода от тремоло на удар и приема обратной игры, освоение двойных нот при исполнении тремоло;

3) продолжение работы над техникой перехода от одной позиции на следующую позицию, приемы игры мажорных, минорных гамм, двух- и трехоктавных гамм, изучение арпеджио различными штрихами, ритмическими рисунками, применение программ цифровой обработки музыки;

4) продолжение работы по развитию музыкально-образного мышления, творческого художественного воображения и индивидуальности обучающегося, повышение требований к манерности исполнения, усложнение ритмических задач;

5) обучающийся осваивает двухоктавные мажорные и минорные гаммы, трехоктавные гаммы и различные штрихи, арпеджио, 4 этюда, 8-10 пьес различного характера, включая чтение сложного произведения с листа, ансамблевую и оркестровую игры.

84. Содержание учебного предмета в 5 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Повторение изученного материала.

Тема 2. Работа над соответствием и движениями обеих рук. Работа по развитию мелкой техники.

Тема 3. Упражнения на различные виды техники.

Тема 4. Развитие приема «тремоло», способов перехода от тремоло на удар и приема обратной игры. Освоение двойных нот при исполнении «тремоло». Работа над техникой перехода от одной позиции на другую позицию.

Тема 5. Мажорные гаммы, минорные гаммы, арпеджио в двухоктавном и трехоктавном исполнении различными штрихами, ритмичными рисунками.

Тема 6. Чтение сложных произведений с листа.

Тема 7. Программы цифровой обработки музыки: Microsoft Office и нотные редакторы.

Тема 8. Изучение этюдов. Развитие и совершенствование ранее освоенных музыкально-исполнительских навыков игры на инструменте. Работа над качеством звукоизвлечения. Формирование объективной оценки собственной игры.

Тема 9. Изучение пьес различного характера. Развитие и совершенствование ранее освоенных музыкально-исполнительских навыков игры на инструменте. Работа над качеством звукоизвлечения. Формирование объективной оценки собственной игры.

Тема 10. Изучение сложных произведений. Развитие и совершенствование ранее освоенных музыкально-исполнительских навыков игры на инструменте. Работа над качеством звука. Формирование объективной оценки собственной игры.

Тема 11. Чтение нот с листа.

Тема 12. Знакомство с коллективной музыкой. Ансамблевая, оркестровая игра.

85. Ожидаемые результаты освоения Программы в 5 классе.

К концу обучения в 5 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) знает художественно-исполнительские, технические возможности, характерные для сольной игры на инструменте;

2) знает принципы сольного, ансамблевого, оркестрового исполнения на шертере;

3) знает репертуар для шертера, состоящий из произведений различных стилей и жанров в соответствии с требованиями Программы;

4) знает основные жанры музыки;

5) грамотно читает нотные тексты;

6) самостоятельно выполняет расстановку удобных аппликатур;

7) играет трехоктавные гаммы;

8) владеет навыками игры с применением особо сложных штрихов;

9) владеет навыками чтения аккордов, обозначенных буквами;

10) интерпретирует музыкальные произведения;

11) владеет навыками сольного, концертного исполнения в оркестрах и ансамблях;

12) владеет первоначальными навыками работы в Microsoft Office, в программе нотных редакторов.

86. Программные требования в 6 классе:

1) продолжение работы с мажорными и минорными гаммами, различными штрихами, ритмическими рисунками и арпеджио в двухоктавном и трехоктавном исполнении;

2) обучающийся осваивает технику левой руки, виртуозные произведения, работает над качеством игры штрихов, таких как легато, пиццикато, портаменто, флажолет, работает с программами цифровой обработки аранжировки, Microsoft Office и нотными редакторами: Muse Score, Sibelius 6.

3) обучающийся изучает мажорные и минорные гаммы двух- и трехоктавного исполнения различными штрихами и ритмическими группами, осваивает 3-4 этюда, 6-8 пьес различного характера (в том числе ансамбли), сложное произведение.

87. Содержание учебного предмета в 6 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Повторение изученного материала.

Тема 2. Работа с мажорными и минорными гаммами, различными штрихами и ритмическими группами, арпеджио двух- и трехоктавного исполнения.

Тема 3. Развитие техники левой руки. Исполнении виртуозных произведений.

Тема 4. Работа над качеством исполнения штрихов легато, пиццикато, портаменто, флажолет.

Тема 5. Чтение нот с листа. Самостоятельная работа обучающегося над репертуаром.

Тема 6. Программы цифровой обработки музыки, аранжировки: Microsoft Office.

Тема 7. Нотные редакторы: Muse Score, Sibelius 6.

Тема 8. Изучение этюдов. Совершенствование приемов, ранее освоенных в сложных по технике и художественному содержанию. Работа над новыми приемами и штрихами. Развитие аппликатурной грамотности. Самостоятельный анализ основных элементов фразировки.

Тема 9. Изучение пьес различного характера. Совершенствование приемов, сложных по технике и художественному содержанию. Работа

над новыми приемами и штрихами. Развитие аппликатурной грамотности. Навыки самостоятельного анализа основных элементов фразировки.

Тема 10. Исполнение сложных произведений. Совершенствование приемов, сложных по технике и художественному содержанию. Работа над новыми приемами и штрихами. Развитие аппликатурной грамотности. Навыки самостоятельного анализа основных элементов фразировки.

88. Ожидаемые результаты освоения Программы в 6 классе.

К концу обучения в 6 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

1) играет мажорные и минорные гаммы различными трехоктавными штрихами, группами и ритмическими рисунками;

2) владеет навыками чтения нот с листа;

3) владеет навыками ансамблевой игры;

4) осуществляет слуховой контроль во время исполнения произведения;

5) владеет навыками самостоятельной подготовки к концертному исполнению музыкальных произведений различных стилей и жанров;

6) владеет навыками сценического поведения, концертного исполнения произведений;

7) интерпретирует музыкальные произведения;

8) владеет навыками игры на шертере различными штрихами;

9) владеет навыками интервальной техники;

10) умеет передать стилистические особенности произведения;

11) владеет техникой левой руки (трель, различные виды объединения позиций, искусственный флажолет и двойные ноты);

12) умеет самостоятельно настраивать инструмент;

13) применяет программы Microsoft Office, нотные редакторы;

14) высказывает свою точку зрения и понимание музыкального произведения.

89. Программные требования в 7 классе:

1) обучающийся осваивает гаммы в различных штриховых и ритмических вариантах, хроматические гаммы в различных тональностях, развивает резвость движения пальцев и штриховую технику;

2) обучающийся осваивает более сложную фактуру и более сложные по содержанию произведения, изучает программу экзамена;

3) с помощью хроматических гамм во всех тональностях, всех видов штрихов, обучающийся изучает мажорные и минорные гаммы в быстром темпе, осваивает 3-4 этюда, 6-8 пьес (в том числе ансамбли), 1-2 сложного произведения.

90. Содержание учебного предмета в 7 классе.

Тематическое планирование.

Тема 1. Повторение изученного материала.

Тема 2. Гаммы в различных штрихах и ритмичных вариантах.

Тема 3. Хроматические гаммы в различных тональностях.

Тема 4. Мажорные и минорные гаммы в быстром темпе.

Тема 5. Развитие резвости пальцев и штриховой техники.

Тема 6. Освоение сложной фактуры и сложных по содержанию произведений.

Тема 7. Подготовка экзаменационной программы.

Тема 8. Изучение этюдов. Совершенствование ранее освоенных навыков игры на инструменте.

Тема 9. Изучение пьес различного характера.

Тема 10. Изучение сложных произведений.

91. Ожидаемые результаты освоения Программы в 7 классе.

К концу обучения в 7 классе обучающийся имеет следующие знания, умения и навыки:

- 1) играет мажорные и минорные гаммы, двух и трехоктавное арпеджио во всех тональностях;
- 2) играет хроматические гаммы в различных тональностях;
- 3) владеет техникой левой руки (беглость пальцев, различные приемы объединения позиций, двойные ноты и аккорды);
- 4) владеет навыками игры на шертере со сложными штрихами;
- 5) знает навыки интервальной техники;
- 6) интерпретирует музыкальные произведения;
- 7) передает стилистические особенности произведения;
- 8) самостоятельно разучивает музыкальные произведения.

92. Ожидаемые результаты освоения Программы.

Выпускник знает:

- 1) музыкальные термины;
- 2) основные приемы игры (виды звукоизвлечения, артикуляцию, смену позиций и струн, штрихи);
- 3) художественно-исполнительские, технические возможности, характерные для сольной игры на инструменте;
- 4) различные обработки музыкальных произведений;
- 5) репертуар для шертера, состоящий из произведений различных стилей и жанров в соответствии с Программными требованиями;
- 6) принципы, правила сольной, ансамблевой игры на шертере;
- 7) основные закономерности произведений композиторов, чью музыку исполняют;
- 8) принципы работы музыканта-исполнителя на сцене.

Выпускник умеет:

- 1) сольно и грамотно исполнять музыкально произведение на достаточно художественном уровне;

- 2) самостоятельно анализировать несложный нотный текст;
- 3) самостоятельно заучивать на инструменте музыкальные произведения различного жанра и стиля;
- 4) играть собственную партию в музыкальном коллективе;
- 5) создавать художественный образ во время исполнения музыкального произведения на инструменте;
- 6) самостоятельно преодолевать технические сложности, встречающиеся в заучивании несложных произведений;
- 7) применять теоретические знания на исполнительской практике;
- 8) анализировать исполняемые музыкальные произведения.

У выпускника сформированы навыки:

- 1) исполнения несложных музыкальных произведений на слух и чтения с листа;
- 2) применения инструментов музыкально-исполнительской манерности;
- 3) слухового контроля и управления процессом исполнения;
- 4) теоретического анализа исполняемых произведений;
- 5) исполнительского опыта, сольного исполнения перед публикой.

Глава 3. Критерии оценки результатов обучения

93. Целью контроля успеваемости является выявление результативности в освоении Программы обучающимся.

Контроль освоения Программы обучающимся осуществляется в форме контрольной работы, академического концерта, технического зачета, итоговая аттестация – в форме экзамена.

94. Форма аттестации и контрольно-программные требования к выступлениям обучающихся:

1) 1 класса – во второй четверти: контрольная работа (2 или 3 разнохарактерные произведения, пьеса технического характера может быть заменена на этюд), в четвертой четверти: академический концерт (2-3 пьесы различного характера);

2) 2 класса – в первой, третьей четвертях: технический зачет (гаммы, арпеджио, исполнение этюдов, знание терминов согласно Программным требованиям), во второй четверти: академический концерт (1 сложное произведение или 2 пьесы различного характера (кантилена и произведение технического характера), в четвертой четверти: академический концерт (2-3 разнохарактерные произведения);

3) 3 класса – в первой, третьей четвертях: технический зачет (гаммы, арпеджио, исполнение этюдов, знание терминов согласно требованиям по классу), во второй четверти: академический концерт (1 сложное произведение или 2 произведения различного характера (кантилена и произведение технического характера), пьеса технического характера может быть заменена на этюд), в четвертой четверти: академический концерт (2-3 разнохарактерные пьесы);

4) 4 класса – в первой, третьей четвертях: технический зачет (гаммы, арпеджио, исполнение этюдов, знание терминов согласно требованиям по классу), во второй четверти: академический концерт (1 сложное произведение или 2 произведения различного характера (кантилена и произведение технического характера), пьеса технического характера может быть заменена на этюд), в четвертой четверти: академический концерт (2-3 разнохарактерные пьесы);

5) 5 класса – в первой, третьей четвертях: технический зачет (гаммы, арпеджио, исполнение этюдов, знание терминов согласно требованиям), во второй четверти: академический концерт (1 сложное произведение или 2 произведения различного характера, произведение на выбор), в четвертой четверти: экзамен (3 разнохарактерные пьесы);

6) 6 класса – в первой, третьей четвертях: технический зачет (гаммы, арпеджио, исполнение этюдов, знание терминов согласно Программным требованиям), во второй четверти академический концерт (1 сложное произведение или 2 произведения различного характера), в четвертой четверти: экзамен (2-3 разнохарактерные пьесы);

7) 7 класса – в первой, третьей четвертях: технический зачет (гаммы, арпеджио, исполнение этюдов, знание терминов согласно Программным требованиям), в третьей четверти: академический концерт (1 сложное произведение или 2 произведения различного характера), в четвертой четверти: выпускной экзамен (1 сложное произведение, 1 произведение казахстанского композитора или аранжировка казахской народной песни, 2 произведения на выбор);

95. Критерии оценивания результатов обучения в музыкальном образовании складываются из результатов текущей успеваемости по предмету и оценок, полученных на концертных выступлениях.

При оценке работы обучающегося педагог учитывает следующие параметры:

- 1) способность обучающегося продемонстрировать освоение инструмента на надлежащем уровне;
- 2) полное раскрытие художественного образа;
- 3) понимание стиля исполняемого произведения;
- 4) демонстрация исполнительской интерпретации.

96. Критерии оценки:

1) оценка «5» «отлично» – выразительная передача содержания музыкального произведения, четкое понимание чувства формы, однородность темпа, выразительная динамика, внятность пульсации, динамическое разнообразие, слушание собственного исполнения, свободное освоение техники исполнения, артистичность и душевное исполнение;

2) оценка «4» «хорошо» – грамотное понимание формы произведения, музыкального языка, музыкальная выразительность инструмента, ровное исполнение нотного текста, скорость темпа, выразительность динамики, динамическое разнообразие, недостаточность слухового контроля, психологическая нестабильность в поведении на сцене;

3) оценка «3» «удовлетворительно» – формальное чтение нотного текста, непонимания музыкального образа, слушает собственную игру, однако слабый контроль, неправильная организованность темпа и ритма, динамическое однообразие и монотонность звучания, психологическая нестабильность в поведении на сцене;

4) оценка «2» «неудовлетворительно» – ошибки в чтении нотного текста, отсутствие слухового контроля, метроритмическая нестабильность, низкое качество звукоизвлечения, отсутствие выразительной динамики, исполнение с частыми остановками;

5) «Зачет» (без оценки) – исполнение соответствует необходимому уровню на данном этапе обучения.